

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

Załącznik Nr 1
do Uchwały nr 427/11
z dnia 24 marca 2011 r.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2011 rok

województwo zachodniopomorskie

Szczecin 2011

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
2. ANALIZA LOKALNEGO RYNKU PRACY W LATACH 2009 – 2010.....	5
2.1 Sytuacja demograficzna	5
2.2 Bezrobocie w regionie na tle kraju	7
2.3 Zmiany poziomu bezrobocia	8
2.4 Struktura bezrobocia	12
2.5 Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej	14
2.6 Rejestracje oraz wyłączenia z ewidencji osób bezrobotnych.....	15
3. STRATEGICZNE OBSZARY DZIAŁANIA	17
3.1 Priorytety krajowej polityki na rzecz zatrudnienia.....	17
3.2 Priorytetowe grupy bezrobotnych wymagających wsparcia w województwie zachodniopomorskim.....	19
3.3 Priorytety i działania regionalnej polityki rynku pracy w 2011 roku.....	21
3.3.1 Priorytet I. Wzrost aktywności	22
3.3.1.1 Działanie 1.1. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy	22
3.3.1.2 Działanie 1.2. Zwiększanie aktywności edukacyjnej poprzez upowszechnienie i rozwój formalnego kształcenia ustawicznego.....	26
3.3.1.3 Działanie 1.3. Realizacja usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w ramach działań Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	28
3.3.1.4 Działanie 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży i jej aktywizacja na rynku pracy	34
3.3.1.5 Działanie 1.5. Podnoszenie aktywności zawodowej kobiet	35
3.3.1.6 Działanie 1.6. Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej.....	37
3.3.1.7 Działanie 1.7. Wsparcie stypendialne uczniów szczególnie uzdolnionych.....	39
3.3.2 Priorytet II. Sprawny rynek pracy.....	41
3.3.2.1 Działanie 2.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego systemu zabezpieczenia społecznego w części dotyczącej rynku pracy.....	41
3.3.2.2 Działanie 2.2. Rozwój działalności innowacyjnej w regionie poprzez wsparcie sfery nauki	43
3.3.2.3 Działanie 2.3. Wsparcie dla pracowników i przedsiębiorstw przechodzących procesy zmiany profilu działalności, restrukturyzacji	45
3.3.3 Priorytet III. Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy.....	48
3.3.3.1 Działanie 3.1. Poprawa jakości świadczenia usług rynku pracy w ramach funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia.....	48
3.3.3.2 Działanie 3.2. Rozwijanie kompetencji potencjalnych projektodawców w obszarze wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego.....	50
3.3.4 Priorytet IV. Łagodzenie skutków kryzysu gospodarczego oraz przygotowanie rynku pracy do ożywienia gospodarki	52
3.3.4.1 Działanie 4.1. Kreacja nowych miejsc pracy poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia	52
3.3.4.2 Działanie 4.2. Bezpośrednie wsparcie osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn niedotyczących pracowników.....	54
4. MONITORING PLANU DZIAŁAŃ.....	57

ZAŁĄCZNIKI.....	58
Spis tabel.....	58
Spis wykresów.....	58
Indeks używanych skrótów.....	59

1. Wprowadzenie

Zapisy art. 3 ust. 4 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* nakładają na samorząd województwa obowiązek przygotowania

corocznie regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia, określającego priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia w województwie. Ponadto, regionalny plan działań powinien uwzględniać strategię rozwoju województwa oraz strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej. Zgodnie z art. 8 wyżej wymienionej ustawy, za przygotowanie regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia odpowiada wojewódzki urząd pracy będący jednostką organizacyjną samorządu województwa.

Podstawę do opracowania tego regionalnego dokumentu planistycznego stanowi Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia, który określa m. in. cele i kierunki działań zgodne z priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy. Aktualnie obowiązujący Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia został przyjęty do realizacji Uchwałą nr 1111/2010 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2010 roku. Obejmuje on lata 2009 – 2011 i zawiera opis wielu działań i przedsięwzięć w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Ten strategiczny dokument o zasięgu krajowym stanowi element realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Strategicznego Planu Rządzenia, przy uwzględnieniu innych dokumentów rządowych, w tym Krajowego Programu Reform na lata 2008-2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Priorytetami obowiązującego Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009 - 2011 są:

1. Wzrost aktywności
2. Sprawny rynek pracy
3. Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy
4. Łagodzenie skutków kryzysu gospodarczego oraz przygotowanie rynku pracy do ożywienia gospodarki

Wpisując się w strategiczne kierunki polityki rynku pracy określone w dokumentach Unii Europejskiej, jak również w dokumentach krajowych i regionalnych, RPDZ/2011 koncentruje się na tych priorytetach, których realizacja w najbardziej optymalny sposób wpłynie na podniesienie poziomu rozwoju zachodniopomorskiego rynku pracy. Głównymi celami są tutaj: wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości, ograniczenie bezrobocia oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy.

Stosownie do zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określających, iż realizowana przez władze publiczne polityka w zakresie rynku pracy opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, do powstania niniejszego regionalnego dokumentu planistycznego przyłączyły się m. in.:

- publiczne służby zatrudnienia szczebla powiatowego,
- państwowa jednostka wyspecjalizowana w działaniach na rzecz młodzieży – OHP,
- Regionalne Ośrodki EFS jako instytucje wspierające potencjalnych projektodawców,
- realizatorzy kluczowych projektów.

Funkcję koordynacyjną w realizacji Planu sprawuje Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, który odpowiada za opracowanie, monitoring i sprawozdawczość Planu. Podmioty zgłaszające realizację określonego zadania odpowiedzialne są za nadzór nad prawidłowym przebiegiem jego wykonania, monitoring oraz sprawozdawczość w ramach zadania.

Zachodniopomorski regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2011 rok składa się z trzech rozdziałów:

Rozdział I – zawiera analizę lokalnego rynku pracy w latach 2009 – 2010;

Rozdział II – wskazuje priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia w województwie, a także obejmuje opis działań w ramach priorytetów uznanych za najważniejsze do zrealizowania w 2011 roku;

Rozdział III – zawiera informacje o monitoringu realizacji działań zawartych w RPDZ/2011.

Integralną część dokumentu stanowią załączniki zawierające spis tabel, wykresów oraz indeks używanych skrótów.

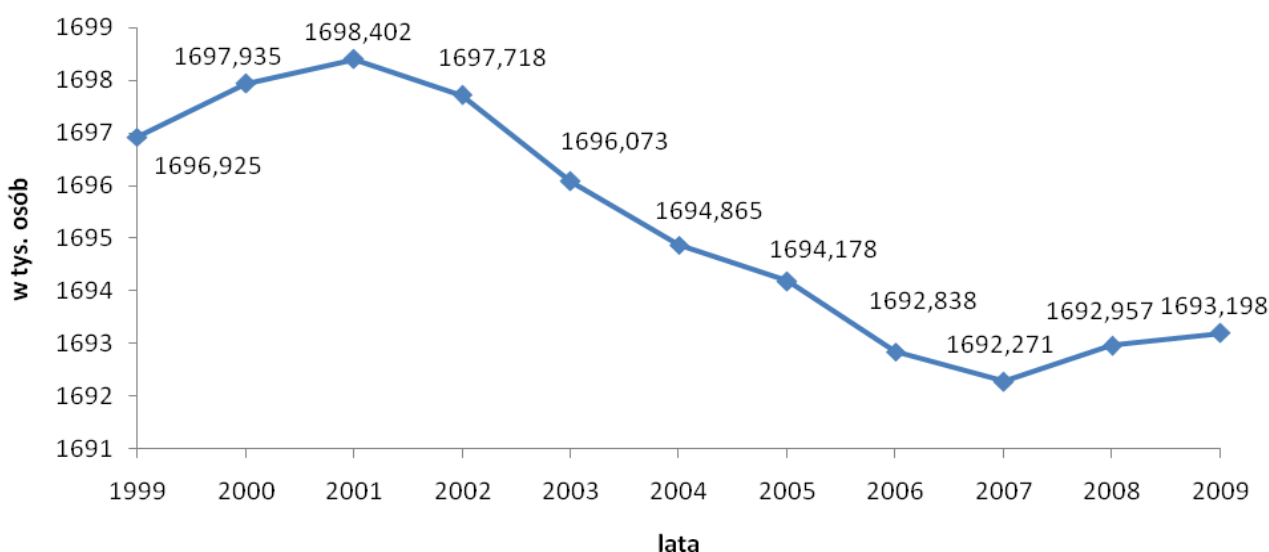
2. Analiza lokalnego rynku pracy w latach 2009 – 2010

2.1 Sytuacja demograficzna

Na koniec grudnia 2009 roku liczba ludności województwa zachodniopomorskiego wyniosła 1 693 198 osób, natomiast liczba ludności kraju – 38 167 329 osób. Na tle innych województw region zajął 11 miejsce pod względem liczby ludności, a jego mieszkańcy stanowili 4,44% ludności Polski. Liczba kobiet w regionie wyniosła 871 752 osób i stanowiły one 51,49% ogółu mieszkańców.

Liczbę ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2009 przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2009

Źródło: Opracowanie WUP na podstawie danych GUS

Jak wynika z powyższego wykresu, w okresie od końca 2001 roku do 2007 roku liczba ludności województwa ulegała systematycznemu zmniejszaniu. Dopiero w 2008 roku tendencja została odwrócona. Na koniec 2008 roku liczba ludności regionu wzrosła o 686 osób w porównaniu z końcem roku poprzedniego, natomiast w 2009 roku w odniesieniu do sytuacji z 2008 roku wzrost liczby ludności był niższy i wyniósł tylko 241 osób.

Analizując sytuację demograficzną regionu w latach 2004 – 2010 widoczny jest systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym permanentnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym systematycznie wzrastała do 2008 roku, po czym tendencja została odwrócona i począwszy od 2009 roku liczba osób z tej grupy maleje. Dynamikę zmian

liczby ludności województwa zachodniopomorskiego w trzech grupach wiekowych w latach 2004 – 2010 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Dynamika zmian liczby ludności woj. zachodniopomorskiego w trzech grupach wiekowych w latach 2004 – 2010

Wyszczególnienie	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r. (30.06.)
Ogółem, w tym:	1 694 865	1 694 178	1 692 838	1 692 271	1 692 957	1 693 198	1 693 520
w wieku przedprodukcyjnym	356 939	346 331	337 451	329 706	323 549	317 914	315 704
w wieku produkcyjnym	1 102 687	1 110 868	1 113 868	1 115 412	1 115 847	1 114 593	1 113 347
w wieku poprodukcyjnym	235 239	236 979	241 519	247 153	253 561	260 691	264 469

Źródło: GUS

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w III kwartale 2010 roku wyniosło 161 387 osób i było wyższe niż w III kwartale roku poprzedniego o 6 379 osób. W III kwartale 2010 roku przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było również wyższe niż I oraz II kwartale tego roku.

Współczynnik aktywności zawodowej, tj. procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności powyżej 15 roku życia w III kwartale 2010 roku wyniósł 53,3%. W stosunku do III kwartału 2009 roku nastąpił nieznaczny wzrost liczby osób aktywnych zawodowo o 0,1%.

2.2 Bezrobocie w regionie na tle kraju

Na koniec 2010 roku stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim wynosiła 17,4% wobec 12,3% w skali kraju. Natomiast na koniec 2009 roku stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio: w regionie – 17,1%, w kraju – 12,1%. Zatem w 2010 roku w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił nieznaczny wzrost stopy bezrobocia w kraju, jak i w województwie zachodniopomorskim. Ten minimalny wzrost stopy bezrobocia w skali kraju był wynikiem nieznacznego wzrostu stóp bezrobocia w 11 województwach. W omawianym okresie największy wzrost stopy bezrobocia wystąpił w woj. małopolskim (0,7%), śląskim (0,5%), kujawsko – pomorskim (0,4%), mazowieckim (0,4%) i podlaskim (0,4%).

Z kolei spadek stopy bezrobocia odnotowano w województwach: warmińsko – mazurskim (-0,7%), lubuskim (-0,6%), świętokrzyskim (-0,4%) oraz podkarpackim (-0,1%).

W województwie wielkopolskim stopa bezrobocia utrzymała się na niezmiennym poziomie.

Stopę bezrobocia w poszczególnych województwach na koniec 2009 r. i 2010 r. przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Stopa bezrobocia w kraju

WOJEWÓDZTWA	Stopa bezrobocia na koniec 2009 r. (%)	Stopa bezrobocia na koniec 2010 r. (%)	Zmiana (%)
Dolnośląskie	12,8	13,0	0,2
Kujawsko-pomorskie	16,2	16,6	0,4
Lubelskie	12,9	13,0	0,1
Lubuskie	16,2	15,6	-0,6
Łódzkie	11,9	12,1	0,2
Małopolskie	9,7	10,4	0,7
Mazowieckie	9,0	9,4	0,4
Opolskie	12,9	13,1	0,2
Podkarpackie	15,9	15,8	-0,1
Podlaskie	12,8	13,2	0,4
Pomorskie	11,9	12,2	0,3
Śląskie	9,4	9,9	0,5
Świętokrzyskie	15,1	14,7	-0,4
Warmińsko-mazurskie	20,7	20,0	-0,7
Wielkopolskie	9,2	9,2	0,0
Zachodniopomorskie	17,1	17,4	0,3
Polska	12,1	12,3	0,2

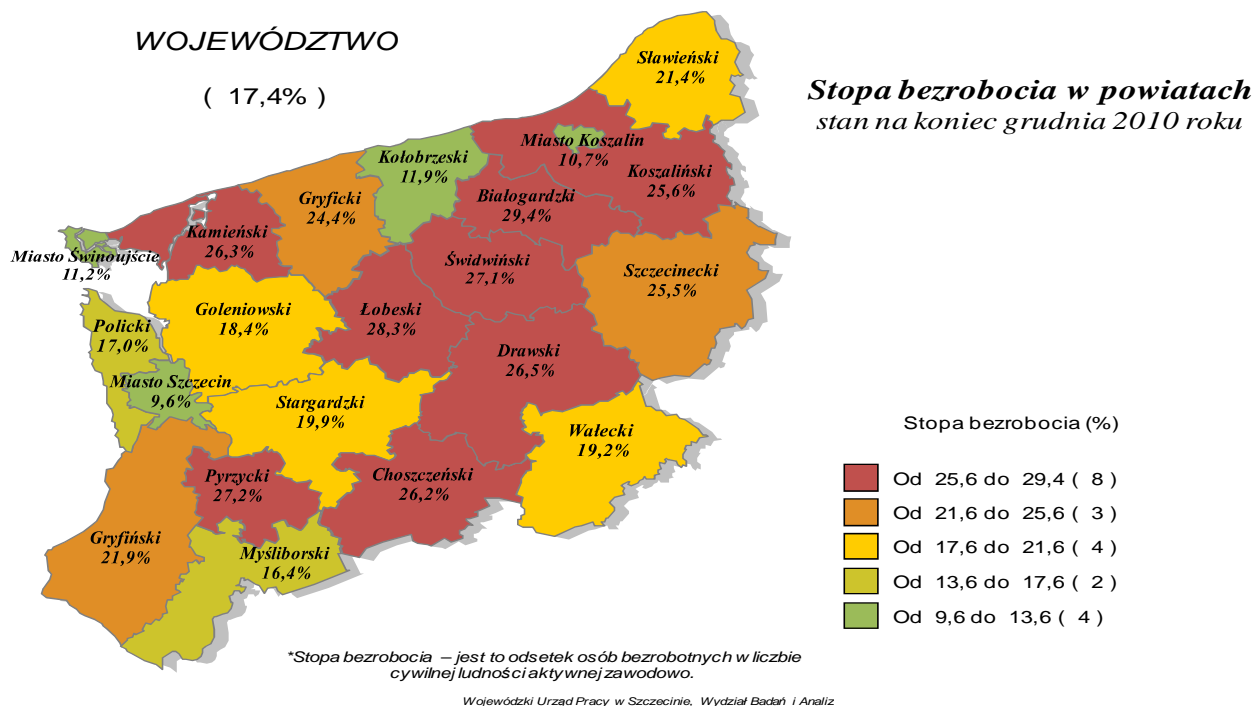
Źródło: GUS, Portal Publicznych Służb Zatrudnienia

2.3 Zmiany poziomu bezrobocia

W końcu grudnia 2010 r. stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim wyniosła 17,4% i wynikała z poziomów bezrobocia w poszczególnych powiatach regionu.

Stopę bezrobocia w powiatach województwa zachodniopomorskiego na koniec grudnia 2010 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 2. Stopa bezrobocia w powiatach województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Jak wynika z powyższego wykresu, na koniec grudnia 2010 roku najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie białogardzkim (29,4%), łobeskim (28,3%), pirzyckim (27,2%) i świdwińskim (27,1%). Natomiast najniższa stopa bezrobocia występowała w głównych ośrodkach miejskich województwa – Szczecinie (9,6%), Koszalinie (10,7%) i Świnoujściu (11,2%), a także w powiecie kołobrzeskim (11,9%).

Zaprezentowane dane wskazują na silne zróżnicowanie terytorialne zjawiska bezrobocia w regionie. Tradycyjnie najkorzystniejsza sytuacja na rynku pracy występuje w głównych ośrodkach miejskich województwa – Szczecinie i Koszalinie. Również niskim poziomem bezrobocia charakteryzują się obszary turystyczne – miasto Świnoujście oraz powiat kołobrzeski.

Stopę bezrobocia w powiatach woj. zachodniopomorskiego na koniec 2009 r. i 2010 r. przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Stopa bezrobocia w powiatach woj. zachodniopomorskiego na koniec 2009 r. i 2010 r.

Powiat	Stopa bezrobocia na koniec 2009 r. (%)	Stopa bezrobocia na koniec 2010 r. (%)	Zmiana (%)
Białogardzki	28,3	29,4	1,1
Choszczeński	28,6	26,2	-2,4
Drawski	28,2	26,5	-1,7
Goleniowski	18,3	18,4	0,1
Gryficki	24,8	24,4	-0,4
Gryfiński	21,1	21,9	0,8
Kamieński	25,0	26,3	1,3
Kołobrzeski	11,8	11,9	0,1
m. Koszalin	10,2	10,7	0,5
Koszaliński	24,5	25,6	1,1
Łobeski	30,5	28,3	-2,2
Myśliborski	16,5	16,4	-0,1
Policki	16,2	17,0	0,8
Pyrzycki	27,9	27,2	-0,7
Sławieński	19,7	21,4	1,7
Stargardzki	20,2	19,9	-0,3
Szczecinecki	25,7	25,5	-0,2
Świdwiński	25,4	27,1	1,7
m. Świnoujście	10,5	11,2	0,7
Wałecki	19,5	19,2	-0,3
m. Szczecin	8,5	9,6	1,1
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE	17,1	17,4	0,3

Źródło: GUS

Jak wskazują zaprezentowane dane, na koniec 2010 roku stopa bezrobocia w województwie wyniosła 17,4% i była wyższa zaledwie o 0,3% niż w roku ubiegłym. Sytuacja ta wynikała z niewielkich zmian stóp bezrobocia w poszczególnych powiatach regionu. Największy wzrost stopy bezrobocia odnotowano w powiecie sławieńskim (1,7%), świdwińskim (1,7%) i kamieńskim (1,3%). Natomiast największy spadek stopy bezrobocia wystąpił w powiatach: choszczeńskim (-2,4%), łobeskim (-2,2%) i drawskim (-1,7%).

Analogicznie wystąpiły zmiany w liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatach województwa zachodniopomorskiego. W analizowanym okresie najwięcej bezrobotnych przybyło w Szczecinie (2 184), a także w powiecie sławieńskim (470) i świdwińskim (414). Natomiast największy spadek osób bezrobotnych odnotowano w powiatach: choszczeńskim (-466), drawskim (-386) i łobeskim (-327).

Liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatach woj. zachodniopomorskiego na koniec 2009 r. i 2010 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych w powiatach województwa zachodniopomorskiego

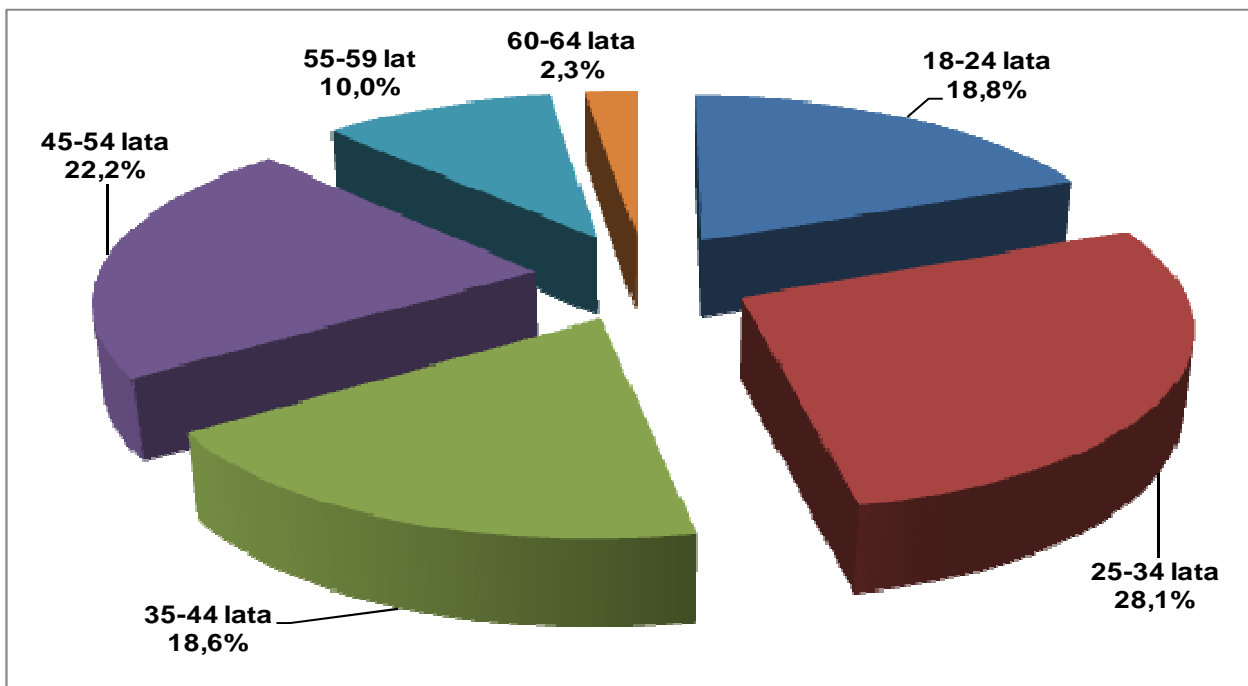
POWIAT	Liczba bezrobotnych (stan na 31 grudnia 2009)	Liczba bezrobotnych (stan na 31 grudnia 2010)	Zmiana
Białogardzki	5 064	5 395	331
Choszczeński	4 418	3 952	-466
Drawski	5 751	5 365	-386
Goleniowski	5 320	5 439	119
Gryficki	5 303	5 248	-55
Gryfiński	5 478	5 805	327
Kamieński	3 931	4 269	338
Kołobrzeski	3 590	3 680	90
Miasto Koszalin	5 020	5 384	364
Koszaliński	5 121	5 509	388
Łobeski	3 550	3 223	-327
Myśliborski	3 747	3 751	4
Policki	3 857	4 138	281
Pyrzycki	3 810	3 709	-101
Sławieński	3 761	4 231	470
Stargardzki	7 639	7 631	-8
Szczecinecki	7 303	7 298	-5
Świdwiński	3 966	4 380	414
Miasto Świnoujście	1 485	1 613	128
Wałecki	3 475	3 444	-31
Miasto Szczecin	14 316	16 500	2184
Zachodniopomorskie	105 905	109 964	4059

Źródło: Sprawozdanie GUS, MPiPS-01

2.4 Struktura bezrobocia

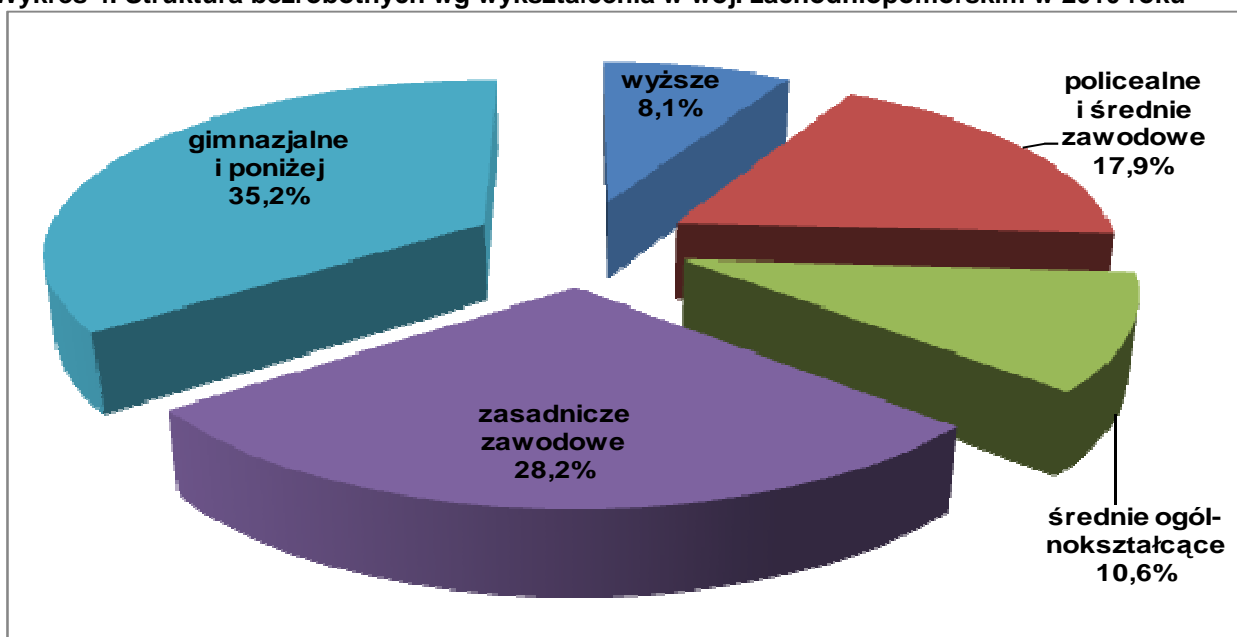
Pogłębiony obraz bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim uzyskać można poprzez analizę struktury osób bezrobotnych w 2010 roku według czterech głównych cech: wieku, wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy. Strukturę bezrobotnych według wyżej wymienionych cech prezentują poniższe wykresy.

Wykres 3. Struktura bezrobotnych wg wieku w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku

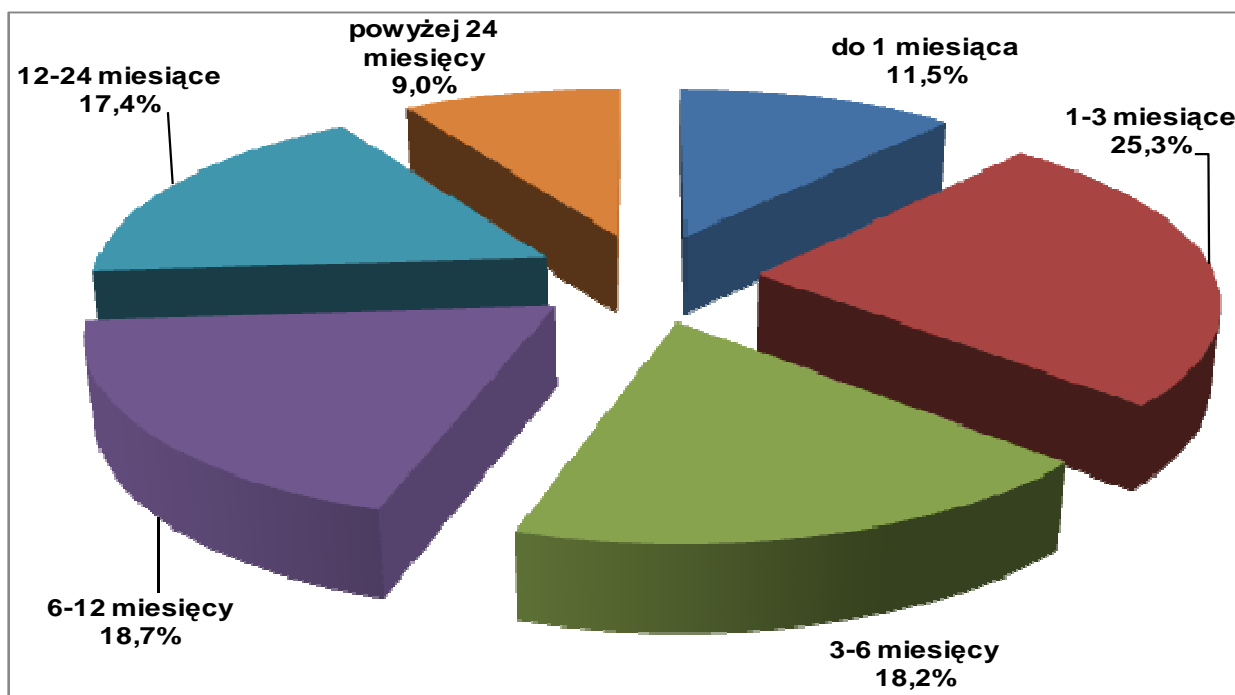
Źródło: Sprawozdanie GUS, MPIPS-01 – Załącznik 1

Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku

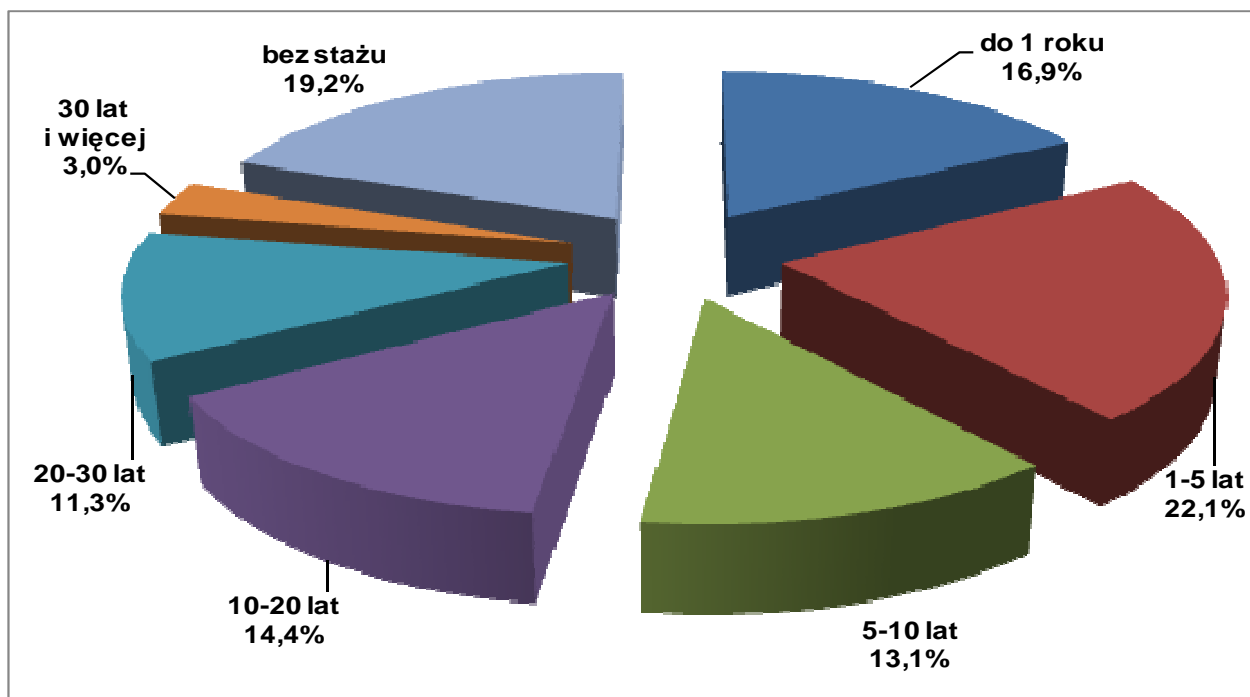
Źródło: Sprawozdanie GUS, MPIPS-01- Załącznik 1.

Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w 2010 roku

Źródło: Sprawozdanie GUS, MPiPS-01- Załącznik 1.

Wykres 6. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku

Źródło: Sprawozdanie GUS, MPiPS-01- Załącznik 1.

W strukturze bezrobotnych wg wieku najliczniejszą grupę osób pozostających bez zatrudnienia stanowiły osoby młode w wieku 25 – 34 lat (28,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych) oraz osoby w przedziale wiekowym 45 – 54 lat (22,2% ogółu). W dalszej

kolejności znajdowały się grupy osób: w wieku: 18 – 24 lat (18,8% ogółu), 35 – 44 lat (18,6%) oraz 55 – 59 lat (10,0%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 60 – 64 lat, których udział w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 2,3%.

W 2010 roku wśród bezrobotnych dominowały osoby posiadające wykształcenie co najwyżej gimnazjalne (35,2%) oraz zasadnicze zawodowe (28,2%). Kolejnymi grupami w tej kategorii bezrobotnych były osoby posiadające wykształcenie policealne i średnie zawodowe (17,9%) oraz osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (10,6%). Najmniej liczną grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (8,1%). W strukturze bezrobotnych wg wykształcenia łatwo dostrzec powtarzającą się tendencję, że im wyższy poziom wykształcenia posiada dana grupa osób, tym jej udział w ogóle bezrobotnych maleje.

W badanym okresie największy udział wśród bezrobotnych przypadł osobom pozostającym bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (25,3%). W dalszej kolejności znalazły się osoby pozostające bez pracy przez okres: od 6 do 12 miesięcy (18,7%), od 3 do 6 miesięcy (18,2%) i od 12 do 24 miesięcy (17,4%). Dwie najmniej liczne grupy stanowiły osoby pozostające bez zatrudnienia: do 1 miesiąca (11,5%) oraz powyżej 24 miesięcy (9,0%).

W kategorii bezrobotnych wg stażu pracy najliczniejszymi grupami bezrobotnych były osoby legitymujące się stażem pracy od 1 do 5 lat (22,1%), nieposiadające stażu pracy (19,2%) oraz osoby ze stażem pracy do 1 roku (16,9%). W dalszej kolejności znalazły się osoby posiadające staż pracy: od 10 do 20 lat (14,4%), od 5 do 10 lat (13,1%) i od 20 do 30 lat (11,3%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby posiadające co najmniej 30 letni staż pracy, których udział wyniósł tylko 3,0%.

2.5 Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej

W 2010 roku liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej na obszarze województwa zachodniopomorskiego w Powiatowych Urzędach Pracy wyniosła 53 430 i była o 15,6% (tj. o 7 223 oferty) wyższa niż w roku 2009. Zwiększenie liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wystąpiło w czternastu powiatach regionu, w pozostałych powiatach nastąpił jej spadek.

Liczbę wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010

Powiat	Liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w 2009 r.	Liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w 2010 r.	Zmiana w porównaniu do 2009 roku (%)
Białogardzki	1 462	1 752	19,8
Choszczeński	1 636	2 357	44,1
Drawski	2 769	3 487	25,9
Goleniowski	2 199	2 377	8,1
Gryficki	3 407	3 327	-2,3
Gryfiński	1 497	2 017	34,7
Kamieński	1 630	1 239	-24,0
Kołobrzeski	2 183	1 991	-8,8
Miasto Koszalin	2 469	5 280	113,9
Koszaliński	1 491	1 591	6,7
Łobeski	1 506	2 192	45,6
Myśliborski	2 553	2 944	15,3
Policki	1 301	1 047	-19,5
Pyrzycki	1 707	1 976	16,2
Sławieński	1 673	1 494	-10,7
Stargardzki	2 134	2 817	32,0
Szczecinecki	3 581	4 706	31,4
Świdwiński	2 539	2 600	2,4
Miasto Świnoujście	855	609	-28,8
Wałecki	1 590	1 804	13,5
Miasto Szczecin	6 031	5 823	-3,4
Zachodniopomorskie	46 207	53 430	15,6

Źródło: Sprawozdanie GUS, MPIPS-01

Jak wskazują zaprezentowane dane, największy wzrost liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w 2010 roku w porównaniu do roku poprzedniego miał miejsce w Koszalinie (113,9%). Znaczący wzrost odnotowano również w powiecie łobeskim (45,6%), choszczeńskim (44,1%), gryfińskim (34,7%), stargardzkim (32,0%) i szczecineckim (31,4%).

W siedmiu powiatach województwa liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zmalała. Największy spadek miał miejsce w Świnoujściu (-28,8%), a następnie w powiatach: kamieńskim (-24,0%), polickim (-19,5%) i sławieńskim (-10,7%).

2.6 Rejestracje oraz wyłączenia z ewidencji osób bezrobotnych.

Powiatowe Urzędy Pracy województwa zachodniopomorskiego zarejestrowały w 2010 roku jako bezrobotnych łącznie 179 790 osób, natomiast w 2009 roku – 180 972 osób. Zatem w 2010 roku w stosunku do roku poprzedniego zarejestrowano o 1 182 osoby mniej, tj. o 0,65%.

W 2010 roku w regionie wyłączono z ewidencji bezrobotnych 175 731 osób, w tym z przyczyn podjęcia pracy – 71 526 osób. Natomiast w 2009 roku wyrejestrowanych zostało 157 587 osób, z czego 62 095 osób z przyczyn znalezienia zatrudnienia. Zatem pomimo zbliżonej liczby zarejestrowanych osób jako bezrobotne w 2009 i 2010 roku, liczba wyłączonych osób z ewidencji bezrobotnych była zdecydowanie wyższa w 2010 roku, w tym również z powodu podjęcia pracy.

Rejestracje i wyłączenia z ewidencji bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Rejestracje i wyłączenia z ewidencji bezrobotnych w woj. zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010

POWIAT	REJESTRACJE		WYREJESTROWANIA			
	2009	2010	2009		2010	
			Ogółem	W tym podjęcia pracy	Ogółem	W tym podjęcia pracy
Białogardzki	6 953	7 537	7 085	3 117	7 206	3 316
Choszczeński	7 354	6 742	6 193	2 221	7 208	2 596
Drawski	8 529	8 117	7 545	3 064	8 503	3 733
Goleniowski	9 142	8 576	7 994	3 596	8 457	3 825
Gryficki	8 685	8 529	8 328	4 033	8 584	4 578
Gryfiński	8 039	8 428	6 971	2 455	8 101	2 877
Kamieński	5 586	5 806	5 371	2 156	5 468	2 289
Kołobrzeski	6 773	6 452	6 104	2 219	6 362	2 387
Miasto Koszalin	8 954	8 838	7 814	3 223	8 474	3 368
Koszaliński	7 865	7 626	6 969	3 055	7 238	3 234
Łobeski	6 041	5 294	5 071	1 968	5 621	2 152
Myśliborski	6 982	7 914	6 241	2 541	7 910	2 785
Policki	5 609	5 847	4 715	1 721	5 566	2 036
Pyrzycki	5 343	5 252	4 307	1 657	5 353	2 012
Sławieński	6 904	6 921	6 064	2 880	6 451	3 122
Stargardzki	12 289	11 620	9 892	3 969	11 628	4 973
Szczecinecki	11 733	11 934	10 913	4 973	11 939	5 903
Świdwiński	7 495	7 714	7 235	2 918	7 300	3 134
Miasto Świnoujście	3 818	3 936	3 539	996	3 808	1 058
Wałecki	6 490	6 436	5 770	2 057	6 467	2 554
Miasto Szczecin	30 388	30 271	23 466	7 276	28 087	9 594
Zachodniopomorskie	180 972	179 790	157 587	62 095	175 731	71 526

Źródło: Sprawozdanie GUS, MPiPS-01

3. Strategiczne obszary działania

3.1 Priorytety krajowej polityki na rzecz zatrudnienia.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, projekt Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia przygotowuje minister właściwy do spraw pracy przy współdziałaniu w szczególności: ministra właściwego do spraw gospodarki, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, ministra właściwego do spraw rozwoju wsi oraz ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009 – 2011 został przyjęty Uchwałą nr 111/2010 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2010 roku. Dokument ten stanowi podstawę realizacji zadań państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zawarte w tym dokumencie planistycznym działania stanowią element realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz Strategicznego Planu Rządzenia, przy uwzględnieniu innych dokumentów, w tym Krajowego Programu Reform na lata 2008 – 2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej.

Aktualnie obowiązujący KPDZ/2009 – 2011 obejmuje działania do realizacji w kolejnych trzech latach. Wskazano, iż podstawowym wyzwaniem jest zwiększenie aktywności zawodowej Polaków, natomiast głównym zagrożeniem – spowolnienie wzrostu gospodarczego. Dodatkowe wyzwania stanowią zachodzące w społeczeństwie zmiany demograficzne. Na podstawie zdiagnozowanych wszystkich wyzwań i zagrożeń ustalono cztery priorytety, których realizacji służą określone działania.

Priorytetami Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009 – 2011 są:

1. Wzrost aktywności – zwiększenie aktywności Polaków ma dotyczyć przede wszystkim aktywności zawodowej, a w konsekwencji skutkować wzrostem zatrudnienia. Obejmować ono powinno wszystkie działania polegające na rozwijaniu czynników i instrumentów zachęcających do podjęcia aktywności zawodowej lub edukacyjnej, stwarzaniu możliwości pogodzenia pracy zawodowej z pełnieniem ról rodzinnych, zwiększaniu szans na utrzymanie lub podjęcie zatrudnienia oraz skorzystanie z działań aktywizujących, a także działania wzmacniające zdolność do podjęcia lub zmiany pracy i adaptacji do zmian. Działania te można podzielić na takie, które mają obejmować wszystkich potencjalnych klientów służb zatrudnienia oraz takie, które powinny koncentrować się przede wszystkim na tych grupach osób, które doświadczają istotnych deficytów na rynku pracy. W priorytecie tym zwraca się uwagę na konieczność dalszego rozwoju kształcenia ustawicznego

adresowanego do wszystkich osób objętych polityką zatrudnienia. Należy objąć wzrostem aktywności zawodowej przede wszystkim takie grupy osób, które napotykać szczególne trudności, np. osoby w wieku 50+, młodych absolwentów szkół rozpoczynających karierę zawodową, osoby niepełnosprawne, osoby napotykające trudności w godzeniu obowiązków rodzinnych z pracą.

2. Sprawny rynek pracy – poprawa funkcjonowania rynku pracy powinna być odpowiedzią na pogorszenie koniunktury gospodarczej. Rynek pracy należy usprawniać poprzez stworzenie lepszych warunków działania przedsiębiorstw oraz zatrudniania pracowników. Narzędziami realizacji powinny być tutaj m. in.: ograniczenie barier dla rozwoju przedsiębiorczości, upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy, zmiany w zakresie zabezpieczenia społecznego na rynku pracy, stwarzanie większych możliwości do bycia zatrudnionym i samozatrudnienia. Efektem tych rozwiązań ma być dynamiczniejsza, zdolna do szybszego adaptowania się do zmian gospodarka, która w mniejszym stopniu odczuje skutki spowolnienia i co równie ważne, szybciej powróci na ścieżkę wzrostu.

3. Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy – wzrostowi aktywności i poprawie funkcjonowania rynku pracy sprzyja doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy. Doskonalenie to powinno obejmować poprawę dostępności i trafności adresowania usług i instrumentów rynku pracy oraz ich skuteczności, a także poprawę funkcjonowania instytucji rynku pracy. Doskonaleniu polityki rynku pracy służyłoby także wprowadzenie profesjonalnego monitoringu skuteczności aktywnej polityki rynku pracy.

4. Łagodzenie skutków kryzysu gospodarczego oraz przygotowanie rynku pracy do ożywienia gospodarki – odczuwalne skutki załamania popytu zewnętrznego oraz wynikające z niego pogorszenie sytuacji na rynku pracy wymaga działań, które bezpośrednio posłużą wsparciu utrzymania istniejących miejsc pracy oraz wesprą tworzenie nowych, w miejsce tych, których redukcji nie udało się uniknąć. Ograniczeniu skali redukcji zatrudnienia służą działania polegające na stworzeniu warunków ułatwiających przedsiębiorstwom szybką adaptację do pogarszających się warunków gospodarowania, bez konieczności zwalniania pracowników. Ponadto należy wprowadzić dalsze zachęty dla przedsiębiorców do kreacji nowych miejsc pracy, poprzez wprowadzenie ułatwień prowadzenia działalności gospodarczej w warunkach dynamicznych zmian gospodarczych oraz zwiększenie skłonności do inwestowania. Ważnym narzędziem służącym realizacji działań wynikających z omawianego priorytetu

jest uchwalona 1 lipca 2009 roku ustawa o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 125, poz. 1035).

3.2 Priorytetowe grupy bezrobotnych wymagających wsparcia w województwie zachodniopomorskim.

Bezrobocie to zjawisko, w którym pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Bezrobocie można rozpatrywać w skali makro i mikro. O bezrobociu w skali makro mówimy w sytuacji, gdy na danym obszarze geograficznym znaczna liczba osób zdolnych do podjęcia pracy pozostaje bez zatrudnienia. Natomiast bezrobociem w skali mikro jest utrata pracy z powodu braku kwalifikacji lub innych umiejętności pozwalających objąć i utrzymać dane stanowisko. Do podstawowych przyczyn bezrobocia możemy zaliczyć:

- niedostosowane do potrzeb rynku wykształcenia pracowników,
- brak informacji o miejscach pracy,
- brak mobilności,
- likwidację niektórych gałęzi przemysłu,
- zmniejszenie popytu na konkretne dobra czy usługi,
- ograniczenie produkcji,
- przeniesienie zakładu do innego rejonu,
- zmiany w technologii,
- wysokie obciążenia fiskalne,
- brak odpowiednich proporcji między wysokością płac a świadczeniami dla bezrobotnych.

Bezrobocie to jeden z najtrudniejszych problemów społeczno- gospodarczych. Od dawna stanowi przedmiot zainteresowania wśród psychologów i socjologów, gdyż jego występowanie wywołuje negatywne konsekwencje zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa, co może powodować m.in. rozprzestrzenianie się patologii społecznych czy rozpad rodziny. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia ma wpływ na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Określając priorytetowe grupy osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na zachodniopomorskim rynku pracy należy zauważyć, iż istnieją grupy wymagające

mniejszego bądź większego wsparcia. Osobom, które posiadają kwalifikacje zbliżone do aktualnie pożądanym na rynku pracy, można zaproponować szkolenia lub kursy, dzięki którym będą same w stanie poradzić sobie ze znalezieniem zatrudnienia. Sytuacja wygląda inaczej w przypadku osób długotrwale bezrobotnych o niskich kwalifikacjach. Osobom takim należy udzielić wsparcia polegającego na gruntownym przekwalifikowaniu i zdobyciu nowego zawodu oraz objąć je pomocą doradczą i terapeutyczną, aby uwierzyły w swoje możliwości i stały się bardziej aktywne w poszukiwaniu pracy.

W województwie zachodniopomorskim na koniec grudnia 2010 roku zarejestrowano 109 964 osoby bezrobotne, w tym 101 625 osób to bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Do tej grupy zaliczamy m. in. osoby do 25 roku życia (20 634), długotrwale bezrobotne (50 494), powyżej 50 roku życia (27 637) oraz osoby niepełnosprawne (4 281).

Jako priorytetowe grupy osób bezrobotnych i wymagających wsparcia w regionie, uznano w szczególności:

- osoby zarejestrowane w Powiatowych Urzędach Pracy jako bezrobotne i poszukujące pracy,
- osoby korzystające z pomocy społecznej i instytucji zajmujących się aktywizacją społeczno- gospodarczą,
- osoby fizyczne zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą,
- osoby powracające na rynek pracy po przerwie wynikającej z pobytu za granicą,
- osoby powracające na rynek pracy po przerwie wynikającej ze szczególnej sytuacji życiowej,
- beneficjenci wyróżnieni odpowiednio przez Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Ustawę o Promocji Zatrudnienia i Instytucjach Rynku Pracy oraz inne fundusze celowe,
- inne osoby pozostające bez zatrudnienia i zainteresowane podjęciem pracy.

Spośród wymienionych osób szczególnego wsparcia wymagają:

- absolwenci szkół oraz uczelni wyższych do 27 roku życia,
- osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy,
- osoby w wieku powyżej 50 lat pozostające bez zatrudnienia,
- osoby bez kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego
- osoby, które straciły pracę w wyniku zwolnień grupowych,

- osoby młode w wieku 25 – 34 lata,
- osoby niepełnosprawne,
- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym,
- kobiety powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci,
- osoby wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia,
- mieszkańcy obszarów wiejskich,
- osoby odchodzące z rolnictwa, leśnictwa i rybactwa,
- przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy,
- pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw, które wdrażają procesy adaptacyjne i modernizacyjne.

Wsparciem powinny zostać również objęte instytucje i organizacje, które wpływają na politykę zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich oraz działają na rzecz grup i osób uznanych za priorytetowe. Są to w szczególności:

- publiczne służby zatrudnienia,
- Ochotnicze Hufce Pracy,
- agencje zatrudnienia,
- instytucje szkoleniowe,
- instytucje dialogu społecznego,
- instytucje partnerstwa lokalnego,
- instytucje realizujące projekty i przedsięwzięcia na rzecz rynku pracy,
- instytucje pomocy społecznej i pomocy rodzinie,
- instytucje i placówki prowadzące działalność edukacyjną,
- grupy inicjatyw lokalnych.

3.3 Priorytety i działania regionalnej polityki rynku pracy w 2011 roku

Priorytetowe kierunki działań polityki na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w województwie zachodniopomorskim w 2011 roku zostały określone w oparciu o analizę sytuacji na regionalnym rynku pracy oraz dotychczasowe efekty działań podejmowanych w latach ubiegłych. Określone w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2011 rok strategiczne obszary działań wpisują się w priorytety i kluczowe zadania wynikające z prowadzonej polityki rynku pracy na szczeblu krajowym.

Podstawowe cele RPDZ na rok 2011 to:

- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- ograniczenie bezrobocia,
- rozwój zasobów ludzkich.

Poniżej przedstawiono – w ramach czterech priorytetów – szczegółowy opis obszarów działań na rzecz zatrudnienia, uznanych za szczególnie istotne dla województwa zachodniopomorskiego.

3.3.1 Priorytet I. Wzrost aktywności

3.3.1.1 Działanie 1.1. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy

Cel: Wzrost aktywności zawodowej oraz wsparcie powrotu na rynek pracy osób pozostających bez zatrudnienia, a w szczególności osób wymienionych w art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Planowane działania

Osoby bezrobotne, w tym znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, skorzystają w 2011 roku z oferowanych usług oraz aktywnych instrumentów rynku pracy. Beneficjenci będą mieli możliwość korzystania z usług pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej, a także z pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy. Wyżej wymienione usługi będą udzielane w połączeniu z wieloma instrumentami aktywizującymi. W 2011 roku osobom bezrobotnym oferowane będą m. in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, dodatki aktywizacyjne, prace społecznie - użyteczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, zwroty kosztów przejazdu bądź zakwaterowania. Pracodawcy planujący zatrudnić osoby bezrobotne będą mieli możliwość ubiegania się o dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy zatrudnionego bezrobotnego.

W celu podniesienia rezultatów podejmowanych działań realizowane będą kompleksowe programy i projekty skierowane do określonych grup osób wymagających wsparcia. Realizacja kompleksowych zadań będzie polegać na objęciu określonej grupy odbiorców działaniami pobudzającymi aktywność zawodową poprzez wykorzystanie wybranych usług i instrumentów rynku pracy. Wiele projektów i działań zrealizowanych

zostanie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W ramach środków unijnych najwięcej zgłoszonych działań w omawianym obszarze będzie dotyczyć priorytetu VI PO KL – Rynek pracy otwarty dla wszystkich, działanie 6.1 i 6.2. Przykładowe zgłoszone do realizacji w 2011 roku projekty na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia to: „Lepsza przyszłość” (PUP Choszczno), „Kwalifikacje drogą do sukcesu” (PUP Gryfino), „Wygrajmy Przyszłość” (PUP Kołobrzeg), „Droga do zatrudnienia” (PUP Koszalin), „Perspektywa pracy” (PUP Szczecinek), „Szansa na pracę” (PUP Szczecin), „Kształcenie ustawiczne. Dobra praca – dobra przyszłość” (ZWK OHP).

Narzędzia realizacji

Realizacja wymienionych działań będzie odbywać się poprzez wykonanie zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ze szczególnym uwzględnieniem Priorytetu VI (Rynek pracy otwarty dla wszystkich)

Uczestnicy

Osoby bezrobotne, ze szczególnym uwzględnieniem osób wymienionych w art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Przewidywane efekty

Wiele osób bezrobotnych dzięki skorzystaniu z oferowanych form aktywizacji:

1. podejmie zatrudnienie,
2. nabędzie nowe bądź uaktualni już posiadane kwalifikacji zawodowe,
3. zdobędzie doświadczenie zawodowe,
4. uzyska informacje o własnych predyspozycjach zawodowych,
5. nabędzie umiejętność poszukiwania pracy,
6. uzyska zaświadczenie bądź certyfikat,
7. rozpocznie działalność gospodarczą dzięki otrzymanym dotacjom,
8. pracodawcy otrzymają dofinansowanie wyposażenia stanowiska pracy w przypadku zatrudnienia osób bezrobotnych.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji

- na rynku zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
2. liczba osób, które rozpoczęły staże zawodowe ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  3. liczba osób, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  4. liczba osób, które rozpoczęły szkolenia ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  5. liczba osób, które rozpoczęły roboty publiczne ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  6. liczba osób, które rozpoczęły prace społecznie – użyteczne ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  7. liczba osób, które rozpoczęły prace interwencyjne ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  8. liczba osób, którym przyznano jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
2. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,

3. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
4. liczba osób, które podjęły pracę po ukończeniu szkolenia ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
5. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
6. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie – użytecznych ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
7. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu prac interwencyjnych ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
8. liczba osób, które uzyskały zatrudnienie dzięki otrzymanej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej ogółem, jak również w poszczególnych grupach osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP, ZWK OHP.

Źródło finansowania

FP, PO KL, środki własne instytucji (w przypadku ZWK OHP).

3.3.1.2 Działanie 1.2. Zwiększanie aktywności edukacyjnej poprzez upowszechnienie i rozwój formalnego kształcenia ustawicznego

Cel: Zwiększanie aktywności edukacyjnej mieszkańców regionu poprzez promowanie, upowszechnianie i podnoszenie jakości oferty edukacyjnej w zakresie formalnego kształcenia ustawicznego

Planowane działania

Upowszechnieniu formalnego kształcenia ustawicznego służyć będą kampanie informacyjne ukierunkowane na podniesienie świadomości społeczeństwa co do konieczności nieustannego dokończania oraz podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych. W ramach działania zainteresowane osoby będą miały możliwość skorzystania z usług doradczych w zakresie wyboru kierunku i formy kształcenia w kontekście potrzeb regionalnego rynku pracy. Osoby dorosłe zainteresowane uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia oraz posiadanych kwalifikacji ogólnych i zawodowych skorzystają z kształcenia w formach szkolnych. Dla osób posiadających określone kwalifikacje ogólne i zawodowe, zdobyte w sposób pozaformalny i nieformalny, realizowane będą programy formalnego potwierdzania kwalifikacji. W omawianym obszarze realizowane będą również działania mające na celu wsparcie szkół dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego w zakresie kształcenia formalnego ukierunkowane m. in. na: dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy, podwyższanie jakości oferty edukacyjnej, rozwój innowacyjnych form kształcenia ustawicznego.

Narzędzia realizacji

Realizacja projektów konkursowych w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 9.3 „Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego”, a także poprzez wykonanie zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Uczestnicy

Osoby w wieku 25 – 64 lat (oraz osoby nie uczące się w wieku 18 – 24 lat) zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia ustawicznego w formach szkolnych; szkoły dla dorosłych, placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia

zawodowego prowadzące formalne kształcenie ustawiczne; partnerzy społeczno – gospodarczy; pracodawcy; osoby bezrobotne.

Przewidywane efekty

Kampanie promocyjno – informacyjne w omawianym obszarze spowodują wzrost zainteresowania formalnym kształceniem ustawicznym. Oferowane usługi doradcze wskażą zainteresowanym osobom optymalne kierunki i formy kształcenia w kontekście zarówno własnych predyspozycji zawodowych, jak i potrzeb regionalnego rynku pracy. Dzięki oferowanemu kształceniu w formach szkolnych zainteresowane osoby dorosłe będą miały możliwość nabywania nowych bądź uzupełnienia i uaktualnienia już posiadanych kwalifikacji i kompetencji zawodowych. Osoby uczestniczące w formach doksztalcania mogą liczyć na większą stabilność zatrudnienia, lepsze wynagrodzenie oraz możliwość znalezienia innej pracy. Wsparcie szkół dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego sprzyjać będzie poprawie jakości świadczonych usług oraz modyfikacji oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Rozwój innowacyjnych metod nauczania spowoduje zwiększenie liczby osób korzystających z formalnego kształcenia ustawicznego. Osoby bezrobotne w wyniku ukończonych szkoleń, kursów i studiów podyplomowych uzupełnią posiadane kwalifikacje oraz wykształcenie, co zwiększy ich szanse na znalezienie zatrudnienia.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób dorosłych w wieku 25–64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach Działania 9.3 PO KL,
2. liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uzyskały dofinansowanie studiów podyplomowych w ramach środków z Funduszu Pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. odsetek osób w wieku 25-64 lat, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym (w ramach systemu oświaty) w stosunku do całkowitej liczby osób w tej grupie wiekowej.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP, podmioty realizujące projekty w ramach działania 9.3 PO KL

Źródła finansowania

PO KL, FP

3.3.1.3 Działanie 1.3. Realizacja usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w ramach działań Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej

Cel: Realizacja całościowego poradnictwa zawodowego opartego na założeniu ciągłości indywidualnego rozwoju kariery zawodowej jednostki oraz wsparcie dążeń osób bezrobotnych, poszukujących pracy i innych w uzyskaniu satysfakcjonującego zatrudnienia poprzez udostępnianie w ramach CliPKZ usług poradnictwa zawodowego.

Planowane działania

Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Koszalinie i Szczecinie planują realizację usług indywidualnego oraz grupowego poradnictwa zawodowego, skierowanego do osób bezrobotnych, poszukujących pracy, pracodawców i przedsiębiorców, a także dla osób niezarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, często znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz innych klientów zainteresowanych usługami. Poradnictwo będzie prowadzone w formie porad indywidualnych i grupowych, w połączeniu z przeprowadzaniem badań zainteresowań oraz uzdolnień zawodowych. Do badań wykorzystywane będą standaryzowane metody i narzędzia ułatwiające wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia np. Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych, test Performen-Se, Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji i inne.

W ramach przeciwdziałania i zwalczania długotrwałego bezrobocia aktywizowane będą osoby długotrwale bezrobotne poprzez realizację autorskich programów wsparcia oraz Indywidualnego Programu Działania. Działanie podyktowane jest obserwowanym u osób długotrwale bezrobotnych brakiem umiejętności szukania informacji, brakiem zainteresowania ze strony pracodawców, niską motywacją do działania, które to czynniki zamykają tym osobom możliwości odnalezienia się na rynku pracy.

Dlatego rozwijana będzie dotychczasowa współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej i Klubami Integracji Społecznej oraz powiatowymi urzędami pracy, zwłaszcza z PUP w Koszalinie.

Wobec tej grupy klientów planuje się następujące działania:

- objęcie osób grupową informacją zawodową,

- przeprowadzenie zajęć aktywizacyjnych,
- przeprowadzenie porad grupowych
- przeprowadzenie indywidualnych rozmów doradczych

Poprzez udział w zajęciach uczestnicy nabędą wiedzę nt. swoich mocnych stron zawodowych i ich przydatności na rynku pracy, uzyskają informacje dotyczące zakładania własnej działalności gospodarczej oraz wzmocnienie emocjonalne.

Pomocą objęte będą też inne grupy wymagające szczególnego wsparcia na rynku pracy np. osadzeni i opuszczający zakłady karne. Nadal kontynuowana będzie współpraca z Zakładami Karnymi w Koszalinie, Starym Bornem, Aresztem Śledczym w Koszalinie i innymi działającymi na terenie województwa zachodniopomorskiego, co umożliwi przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób, które przygotowują się do opuszczenia placówki po odbyciu kary, poprzez przygotowanie ich do ponownego wejścia i funkcjonowania na rynku pracy. W Zakładach Karnych prowadzone będą Zajęcia Aktywizacyjne oraz zajęcia Klubu Pracy zgodnie z nowym podręcznikiem „Szukam Pracy”, celem których będzie wyrównywanie szans na adaptację zawodową oraz kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy, kreowanie działań przedsiębiorczych i wsparcie doradcze.

Ponadto przekazywane będą informacje dotyczące wymagań lokalnego, krajowego i zagranicznego rynku pracy, metod i technik poszukiwania pracy, możliwości korzystania ze wsparcia instytucji rynku pracy i ośrodków pomocy społecznej. Zainteresowane osoby będą mogły określić swoje możliwości i zbadać preferencje zawodowe. Planowane działania obejmują:

- objęcie osób indywidualną i grupową informacją zawodową,
- przeprowadzenie zajęć aktywizacyjnych,
- przeprowadzenie porad indywidualnych i grupowych.

Grupy wymagające szczególnego wsparcia na rynku pracy np. zagrożeni wykluczeniem społecznym, niepełnosprawni w ramach dotychczasowej współpracy z organizacjami i fundacjami działającymi na rzecz tych osób, centra psychiatryczne, MOPS, GOPS, GCI dla Osób Niepełnosprawnych w Sianowie korzystać będą z:

- indywidualnych i grupowych informacji zawodowych,
- zajęć aktywizacyjnych,
- porad indywidualnych i grupowych.

Odbiorcom usług CliPKZ będzie udzielana pomoc z zakresu aktywizacji zawodowej: wsparcie przy sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych (życiorys, list motywacyjny) oraz udostępnienie bezpłatnych stanowisk internetowych dla celów związanych z poszukiwaniem pracy, a także zajęcia warsztatowe związane z obsługą Internetu i zakładania skrzynek e-mailowych.

Kontynuowana będzie ścisła współpraca z instytucjami rynku pracy oraz oświaty w celu integrowania działań doradczych kierowanych do różnych grup odbiorców oraz szkolenie i udzielanie wsparcia merytorycznego doradcom zawodowym z wymienionych instytucji. Łączenie działań doradców zawodowych ze szkół, struktur OHP, poradni psychologiczno - pedagogicznych, akademickich biur karier, urzędów pracy i innych instytucji w jedną sieć efektywnej współpracy, pozwoli na wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, wdrażanie nowych narzędzi pracy doradcy zawodowego, a także dbałość o wysoki poziom jakości świadczonych usług.

Poprzez organizację szkoleń i spotkań dla doradców zawodowych z wojewódzkiego oraz powiatowych urzędów pracy, wspierane będzie kształcenie osób mających największy, bezpośredni wpływ na jakość poradnictwa zawodowego realizowanego przez publiczne służby zatrudnienia.

Jednocześnie, pracownicy CliPKZ będą przeprowadzać szkolenia z zakresu motywowania do pracy, asertywności, radzenia sobie ze stresem oraz wypalenia zawodowego, obsługi komputera i internetu czy zakładania działalności gospodarczej.

W procesie gromadzenia, przetwarzania oraz udostępniania klientom Centrów Informacji Zawodowej, aktualizowane będą Teczki Informacji o Zawodach oraz ulotki informacyjne związane z tematyką rynku pracy (o zawodach, instytucjach szkoleniowych, szkołach, uczelniach), a także przygotowywane będą lokalne informacje o szkołach wyższych, policealnych, ponadgimnazjalnych.

Mając na celu propagowanie informacji zawodowej, Centra kontynuować będą prowadzenie programu zawodoznawstwa dla młodzieży szkolnej pod nazwą „Młodzież bliżej rynku pracy”. Obejmuje on grupową informację zawodową, grupowe badania predyspozycji zawodowych, przeprowadzenie zajęć aktywizacyjnych oraz porad grupowych i konsultacji indywidualnych.

W trakcie grupowej informacji zawodowej młodzież będzie miała dostęp do zbiorów informacji zawodowej, informacji na temat rynku pracy i metod poszukiwania pracy, badań predyspozycji zawodowych, a także bezpośrednich ofert edukacyjnych koszalińskich i szczecińskich uczelni prezentowanych przez ich pracowników. Poprzez uczestnictwo

w warsztatach aktywizacyjnych i zajęciach grupowych uczestnicy nabędą wiedzę nt. swoich mocnych stron zawodowych i ich przydatności na rynku pracy, uzyskają informacje dotyczące zakładania własnej działalności gospodarczej oraz wzmocnienie emocjonalne.

Jesienią 2011 roku zorganizowane zostaną III Targi Edukacyjne Szkół Wyższych i Policealnych „Edukacja dla każdego!” promujące ideę kształcenia przez całe życie. Targi przybliżą wszystkim zainteresowanym kontynuowaniem nauki ofertę edukacyjną szkół wyższych i policealnych z całego województwa zachodniopomorskiego. W Targach udział wezmą szkoły wyższe, policealne oraz instytucje szkoleniowe, oferujące szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe, szkoły oferujące kształcenia dla dorosłych, a także instytucje oferujące szkolenia i inne wsparcie w ramach projektów PO KL oraz inne instytucje działające w obszarze przeciwdziałania bezrobociu. Dodatkowo podczas Targów osoby je odwiedzające będą mogły skorzystać z indywidualnych konsultacji doradczych oraz z grupowych spotkań informacyjnych, m.in. na temat roli kształcenia całościowego i wielozawodowego podejścia do planowania kariery zawodowej.

W ramach budowania spójnej polityki rynku pracy, CliPKZ będą aktywnie współpracować z innymi instytucjami i organizacjami:

- do zadań których należy prowadzenie usług poradnictwa zawodowego: Powiatowe Urzędy Pracy, Ośrodki Aktywizacji Zawodowej MON, Akademickie Biura Karier, Gminne Centra Informacji oraz Ochotnicze Hufce Pracy i szkoły;
- których podopieczni często są klientami Centrów: miejskie ośrodki pomocy rodzinie, zakłady karne, centra psychiatryczne, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Centra będą aktywnie uczestniczyć w targach, seminariach, spotkaniach poświęconych problematyce poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy, organizowanych przez różne instytucje, m. in. szkoły wyższe i poradnie psychologiczno – pedagogiczne. Na stoiskach pracownicy Centrów zaprezentują dostępne usługi, udzielą indywidualnych konsultacji i porad, przeprowadzą warsztaty oraz prezentacje tematyczne.

Narzędzia realizacji

Zadania związane z obsługą Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej będą realizowane na mocy przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Uczestnicy

Osoby uczące się, bezrobotne lub poszukujące pracy, osoby niezarejestrowane w powiatowych urzędach pracy, zainteresowane skorzystaniem z usług poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej dostępnych w CliPKZ.

Przewidywane efekty

Klienci CliPKZ korzystający z usług poradnictwa indywidualnego i/lub grupowego, zdobędą praktyczne umiejętności poszukiwania pracy oraz wykształcą w sobie aktywne postawy ułatwiające poruszanie się po rynku pracy.

W wyniku udostępniania klientom Centrów szerokiej informacji nt. rynku pracy, osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy pozyskają wiedzę nt. istniejących ścieżek rozwoju zawodowego oraz instytucji uczestniczących w procesie wspierania tych dążeń.

Efektom organizowanych przez CliPKZ szkoleń dla doradców zawodowych będzie podniesienie jakości oferowanych usług poradnictwa zawodowego. Jednocześnie, przeprowadzone szkolenia w zakresie rozwoju osobistego podniosą atrakcyjność uczestniczących w nich osób w oczach potencjalnych pracodawców.

Rezultatem współpracy Centrów z instytucjami i organizacjami, które realizują usługi poradnictwa zawodowego, będzie usprawnienie systemu pomocy oraz szerokie wsparcie osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, często zagrożonych trwałym bezrobociem i wykluczeniem społecznym.

Poprzez uczestnictwo w targach, spotkaniach, konferencjach i seminariach, pracownicy Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej będą prezentować dobre praktyki związane z problematyką poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy, jednocześnie budowana będzie świadomość społeczna w zakresie istniejących rozwiązań instytucjonalnych promujących zatrudnienie.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób i porad, którym udzielono porad indywidualnych,
2. liczba przeprowadzonych testów badających predyspozycje zawodowe,
3. liczba grup, w ramach których udzielono porad zawodowych,

4. liczba osób, którym udzielono porad grupowych,
5. liczba przygotowanych ulotek informacyjnych o zawodach,
6. liczba uczniów ostatnich klas ponadgimnazjalnych, która skorzystała z grupowej informacji zawodowej, lekcji zawodoznawczych, spotkań informacyjnych,
7. liczba osób, które skorzystały ze stanowisk internetowych, dostępnych w CliPKZ,
8. liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu motywowania do pracy, asertywności, radzenia sobie ze stresem lub wypalenia zawodowego,
9. liczba przeprowadzonych szkoleń i liczba uczestników szkoleń z zakresu doradztwa zawodowego.

Wskaźniki rezultatu

1. Ilościowe:
  - liczba osób, które skorzystały z usług CliPKZ,
2. Jakościowe :
  - zwiększenie aktywności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz podmiotów zaangażowanych w ten proces,
  - zdobycie wiedzy o rynku pracy i usługach instytucji rynku pracy oraz wzrost motywacji do aktywnego poszerzenie wiedzy uczestników o rynku pracy, poznanie swoich możliwości i preferencji zawodowych, podniesienie poziomu samooceny, poznanie metod i technik poszukiwania pracy, nabycie i umiejętności pisania dokumentów aplikacyjnych i autoprezentacji podczas rozmów kwalifikacyjnych, zwiększenie motywacji do działania, nabycie umiejętności zarządzania czasem, środkami finansowymi, planowania wydatków,
  - podniesienie wiedzy i zdobycie nowych umiejętności, podniesienie samooceny, zwiększenie motywacji do poszukiwania pracy, poprawa umiejętności komunikacyjnych, wzrost pewności siebie, rozwinięcie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, poprawa wizerunku i autoprezentacji, nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy

Realizatorzy zadania

WUP – CliPKZ w Koszalinie i Szczecinie

Źródło finansowania

Środki własne instytucji.

3.3.1.4 Działanie 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży i jej aktywizacja na rynku pracy

Cel: Aktywizacja społeczno – zawodowa młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym poprzez jej powrót do systemu edukacyjnego, uzyskanie kwalifikacji zawodowych oraz usamodzielnienie się

Planowane działania

W ramach działania młodzież będzie miała dostęp do profesjonalnych form wsparcia w celu nabycia podstawowych kompetencji zawodowych i społecznych, jak również umiejętności radzenia sobie z zagrożeniami wynikającymi z patologii społecznych. Młodzież będzie korzystała z usług poradnictwa zawodowego, psychologicznego, pomocy w wyborze kierunków kształcenia oraz nabycia umiejętności w zawodach poszukiwanych na rynku pracy. Uczestnicy będą mieli możliwość nauki języka obcego, jak również nabycia praktycznych umiejętności obsługi komputera.

Narzędzia realizacji

Projekt „Szkolenie – Praktyka – Zatrudnienie – Rozwój” IV edycja, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 1.3 – Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej, poddziałanie 1.3.3 – OHP projekty systemowe

Uczestnicy

Młodzież w wieku 16-24 lat zagrożona wykluczeniem społecznym, pochodząca z rodzin wielodzietnych, środowisk zagrożonych demoralizacją.

Przewidywane efekty

Realizacja projektu powinna przyczynić się do: wzrostu zainteresowania młodzieży kształceniem (w tym kształceniem ustawicznym), umiejętności unikania środowisk dotkniętych patologiami społecznymi, nabycia umiejętności w zawodach poszukiwanych na rynku pracy, nabycia umiejętności posługiwania się językiem obcym oraz obsługi komputera, W dłuższej perspektywie omawiane działania przyczynią się do łatwiejszego poruszania się na rynku pracy przez uczestników projektu.

Wskaźniki produktu

1. liczba uczestników projektu.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które ukończyły projekt,
2. liczba osób, które dzięki uczestnictwu w projekcie znalazły zatrudnienie.

Realizatorzy zadania

ZWK OHP

Źródło finansowania

PO KL, budżet państwa

3.3.1.5 Działanie 1.5. Podnoszenie aktywności zawodowej kobiet

Cel: Przygotowanie kobiet do aktywnego i świadomego uczestnictwa na rynku pracy oraz wspieranie równości szans kobiet na rynku pracy.

Planowane działania

Z uwagi na nierówne szanse kobiet na rynku pracy, należy udzielić im kompleksowej pomocy, prowadzącej do wzrostu zatrudnienia, podniesienia ich statutu społecznego i zawodowego oraz do wzrostu poziomu samooceny. Takie działania umożliwią zdobycie umiejętności efektywnego i skutecznego poruszania się po rynku pracy, prawidłowego przygotowania dokumentów aplikacyjnych, autoprezentacji oraz prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej. Uczestnictwo w szkoleniach podwyższających kwalifikacje umożliwi podjęcie zatrudnienia lub zmianę pracy przez kobiety bezrobotne czy powracające na rynek pracy. Uczestniczki zostaną objęte wsparciem doradcy zawodowego, który określi ich możliwości i predyspozycje zawodowe oraz najbardziej efektywne formy wsparcia, które doprowadzą do trwałej aktywizacji zawodowej. Wsparcie zostanie dostosowane do indywidualnych potrzeb każdej uczestniczki programu. Beneficjentki będą miały możliwość ubiegania się o dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, skorzystania z ofert staży zawodowych, przygotowania zawodowego dla dorosłych, robót publicznych czy prac interwencyjnych. Ponadto będą

mogły ubiegać się o zwrot kosztów dojazdu, kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 i osobami zależnymi oraz o wypłatę stypendiów i dodatków szkoleniowych.

Narzędzia realizacji

Oferowana pomoc wykorzystywać będzie usługi i instrumenty wyszczególnione w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powyższe narzędzia wspierane będą również projektami realizowanymi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Uczestnicy

Kobiety bezrobotne i poszukujące pracy, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji zawodowych lub bez doświadczenia zawodowego.

Przewidywane efekty

Wsparcie uczestniczek przez doradców zawodowych pomoże w odbudowaniu motywacji do działania, a uczestnictwo w warsztatach dotyczących aktywnego poszukiwania zatrudnienia umożliwi zapoznanie się z sytuacją na rynku pracy oraz wymogami pracodawców wobec potencjalnych pracowników. W trakcie zajęć każda z uczestniczek będzie mogła przeanalizować własną sytuację zawodową i przygotować się do skutecznego działania w zakresie poszukiwania pracy, zarówno w kraju, jak i za granicą. Oferowane szkolenia umożliwią zdobycie, podwyższenie lub uatrakcyjnienie już posiadanych kwalifikacji, co spowoduje zwiększenie szans kobiet na rynku pracy. Zajęcia obejmą także kompleksowe przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. Dzięki oferowanym formom wsparcia w postaci m. in. staży, przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, kobiety nabędą wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne, które w efekcie pomogą im w zdobyciu stałego zatrudnienia. Otrzymanie dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej przyczyni się do wzmożonej aktywności i samodzielności kobiet na rynku pracy, a dodatkowym efektem będzie możliwość kontrolowania własnego czasu pracy i dostosowania go do potrzeb godzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych.

Wskaźniki produktu

1. liczba kobiet, które skorzystały z pomocy doradcy zawodowego,

2. liczba kobiet skierowanych na szkolenia zawodowe,
3. liczba kobiet skierowanych na staż,
4. liczba kobiet, które otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba kobiet, które zdobyły nowe kwalifikacje zawodowe,
2. liczba kobiet, które podwyższyły posiadane kwalifikacje zawodowe,
3. liczba kobiet, które w wyniku udzielonego wsparcia podjęły zatrudnienie,
4. liczba kobiet, które podjęły własną działalność gospodarczą.

Realizatorzy zadania

PUP, projektodawcy w ramach PO KL

Źródło finansowania

PO KL, FP

3.3.1.6 Działanie 1.6. Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej

Cel: Tworzenie, wspieranie i objęcie doradztwem instytucji otoczenia ekonomii społecznej, podmiotów ekonomii społecznej oraz dążenie do powstania większej ilości instytucji wsparcia.

Planowane działania

W ramach projektu przeprowadzone zostanie doradztwo specjalistyczne oraz wsparcie instytucjonalne podmiotów ekonomii społecznej. Powstanie również Lokalna Akademia Liderów ES, która ma służyć rozwojowi inicjatyw lokalnych. Realizowane będą także spotkania poświęcone rozwojowi współpracy i wymianie informacji na temat inicjatywy ES i partnerstwa w tym zakresie. W ramach promocji ekonomii społecznej, przeprowadzona zostanie emisja filmów reklamowych w regionalnej telewizji oraz spotów radiowych. Zapewnione zostanie wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej. Instytucje będą mogły skorzystać z usług prawnych, księgowych i marketingowych oraz z doradztwa indywidualnego i grupowego w postaci punktów lub centrów doradztwa. Korzystać będą również ze szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej. W ramach projektu będzie można skorzystać z usług wspierających rozwój

partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, poprzez budowę sieci współpracy lokalnych podmiotów. Funkcjonować będą również Lokalne Ośrodki Wsparcia ekonomii społecznej.

Narzędzia realizacji

Projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie pod nazwą „Z korzyścią dla regionu. Rozwój ekonomii społecznej” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie 7.2.2

Uczestnicy

Instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej w zakresie promocji i rozwoju partnerstwa, a także osoby fizyczne w zakresie doradztwa i szkoleń na temat zakładania i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej.

Przewidywane efekty

Realizacja zadań powinna przyczynić się do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej przez osoby fizyczne z powiatów: białogardzkiego, koszalińskiego, sławieńskiego oraz świdwińskiego. Ma również na celu upowszechnienie wiedzy o ekonomii społecznej, wzrost świadomości na temat potrzeb tworzenia i wspierania inicjatyw oraz ułatwienie dostępu do informacji i doradztwa z zakresu ekonomii społecznej.

Wskaźniki produktu

1. liczba godzin doradztwa indywidualnego i grupowego,
2. liczba osób, którym udzielono wsparcia drogą telefoniczną,
3. liczba osób odwiedzających punkt informacyjny,
4. liczba godzin w zakresie usług prawnych, księgowych i marketingowych,
5. liczba godzin szkoleń umożliwiających założenie i prowadzenie działalności w sektorze ekonomii społecznej,
6. liczba godzin spotkań informacyjnych poświęconych rozwojowi współpracy i wymianie informacji na temat inicjatywy ekonomii społecznej.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które skorzystały z doradztwa indywidualnego i grupowego,
2. liczba osób, które ukończyły szkolenia umożliwiające założenie i prowadzenie działalności w sektorze ekonomii społecznej,

3. liczba osób, które założyły działalność w sektorze ekonomii społecznej,
4. liczba nowopowstałych instytucji wsparcia.

Realizatorzy zadania

WUP

Źródło finansowania

PO KL

3.3.1.7 Działanie 1.7. Wsparcie stypendialne uczniów szczególnie uzdolnionych

Cel: Wyrównanie szans edukacyjnych i podniesienie jakości kształcenia w regionie poprzez objęcie wsparciem stypendialnym uczniów szczególnie uzdolnionych z terenu województwa zachodniopomorskiego.

Planowane działania

W ramach działania wsparciem stypendialnym zostanie objętych 240 uczniów szczególnie uzdolnionych z terenu województwa zachodniopomorskiego. Projekt stanowi kontynuację działań z lat ubiegłych i skierowany zostanie do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, kończących się egzaminem maturalnym, z wyłączeniem szkół dla dorosłych. Głównym narzędziem projektu będzie fundusz stypendialny, w ramach którego wypłacane będą środki uczestnikom projektu. Dla wszystkich uczniów objętych wsparciem stypendialnym wypracowane zostaną Indywidualne Plany Rozwoju Edukacyjnego. W ramach promocji projektu zrealizowane zostaną również dwa konkursy „Najlepszy z Najlepszych”, mające na celu zmotywowanie uczniów do ciągłego doskonalenia swoich umiejętności i zdobywania nowej wiedzy. Zwycięzcy konkursów otrzymają nagrody w postaci pomocy naukowych.

Narzędzia realizacji

Projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie pod nazwą „Zachodniopomorskie talenty – regionalny system stypendialny” – III edycja, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: działanie 9.1, poddziałanie 9.1.3.

Uczestnicy

Uzdolnieni uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, kończących się egzaminem maturalnym, z wyłączeniem szkół dla dorosłych (przy kwalifikacji do uczestnictwa w projekcie priorytetowo traktowani będą uczniowie uzdolnieni w zakresie nauk ścisłych i przyrodniczych, pochodzący ze środowisk o niskim statusie materialnym); nauczyciele, wychowawcy.

Przewidywane efekty

Realizacja zadania powinna przyczynić się do wzrostu liczby uczniów zainteresowanych naukami ścisłymi. Zapewniona podczas realizacji projektu możliwość korzystania z wysokiej jakości usług edukacyjnych spowoduje zwiększenie motywacji uczniów do dalszej nauki. Zmniejszone zostaną dysproporcje w dostępie do zajęć pozaszkolnych. W dłuższej perspektywie planowany jest wzrost liczby studentów kierunków uznanych za szczególnie istotne dla rozwoju regionu.

Wskaźniki produktu

1. liczba złożonych wniosków o uczestnictwo w projekcie.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba przyznanych stypendiów w początkowej fazie realizacji projektu,
2. liczba przyznanych nagród w konkursach.

Realizatorzy zadania

WUP

Źródło finansowania

PO KL

3.3.2 Priorytet II. Sprawny rynek pracy

3.3.2.1 Działanie 2.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego systemu zabezpieczenia społecznego w części dotyczącej rynku pracy

Cel: Usprawnienie procesów związanych ze swobodnym przepływem pracowników na wewnętrznym rynku UE, EOG i Szwajcarii

Planowane działania

Wojewódzki Urząd Pracy, jako instytucja właściwa do spraw koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń z tytułu bezrobocia, będzie wydawać:

1. w odniesieniu do Norwegii, Islandii, Lichtensteinu i Szwajcarii:
  - formularze E301, zaświadczenia stanowiące potwierdzenie okresów ubezpieczenia i zatrudnienia w Polsce, osobom planującym ubiegać się o świadczenie z tytułu bezrobocia za granicą;
  - formularze E 302, zaświadczenia dotyczące członków rodziny osoby bezrobotnej, którzy muszą być uwzględnieni przy naliczaniu świadczeń w państwach EOG i Konfederacji Szwajcarskiej;
  - formularze E303, będące zaświadczeniem potwierdzającym prawo do transferu za granicę zasiłku osoby zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy, planującej poszukiwać pracy w państwach EOG i Konfederacji Szwajcarskiej;
  - decyzje o odmowie stwierdzenia zachowania prawa do zasiłku dla bezrobotnych, nabytego w Polsce przez bezrobotnego udającego się do Norwegii, Islandii, Lichtensteinu lub Konfederacji Szwajcarskiej;
  - decyzje o zachowaniu / odmowie zachowania prawa do zasiłku dla bezrobotnych, przyznanego na podstawie ustawodawstwa kraju członkowskiego EOG i Konfederacji Szwajcarskiej osobom bezrobotnym, które nabyły prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia w państwie swojego ostatniego zatrudnienia;
  - decyzje o przyznaniu / odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych osobom, które po okresie pracy za granicą przyjechały do Polski i zarejestrowały się w powiatowym urzędzie pracy.

2. w odniesieniu do pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej:

- dokumenty przenośne U1, stanowiące potwierdzenie okresów ubezpieczenia i zatrudnienia w Polsce, osobom planującym ubiegać się o świadczenie z tytułu bezrobocia za granicą;
- dokumenty przenośne U2, będące dokumentem potwierdzającym prawo do transferu za granicę zasiłku osoby zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy, planującej poszukiwać pracy w pozostałych państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- decyzje o przyznaniu / odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych osobom, którym zatrudnienie za granicą zalicza się do okresu wymaganego do nabycia prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Narzędzia realizacji

Realizacja zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz wybranych aktów prawnych Wspólnoty Europejskiej

Uczestnicy

- Osoby zarejestrowane jako bezrobotne za granicą i tam ubiegające się o przyznanie prawa do świadczenia dla bezrobotnych;
- Osoby zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowym urzędzie pracy, które po okresie pracy za granicą przyjechały do Polski i ubiegają się o zasiłek dla bezrobotnych w Polsce;
- Osoby zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowym urzędzie pracy, poszukujące pracy za granicą;
- Osoby zarejestrowane jako bezrobotne za granicą poszukujące pracy w Polsce.

Przewidywane efekty

Zainteresowane osoby po złożeniu odpowiednich wniosków otrzymają decyzje pozytywne lub odmowne

Wskaźniki produktu

1. Liczba wniosków w sprawie wydania formularza E 301,
2. Liczba wniosków w sprawie wydania formularza E 302,
3. Liczba wniosków w sprawie wydania formularza E 303,
4. Liczba wniosków w sprawie wydania dokumentu przenośnego U1,

5. Liczba wniosków w sprawie wydania dokumentu przenośnego U2,
6. Liczba wniosków w sprawie przyznania prawa do zasiłku,
7. Liczba wniosków w sprawie zachowania prawa do zasiłku.

Wskaźniki rezultatu

1. Liczba wydanych decyzji na podstawie wniosków w sprawie przyznania prawa do zasiłku,
2. Liczba wydanych decyzji na podstawie wniosków w sprawie zachowania prawa do zasiłku,
3. Liczba informacji o rejestracji osób poszukujących pracy w Polsce, przekazanych do zagranicznych instytucji właściwych.

Realizator zadania

WUP

Źródło finansowania

Fundusz Pracy, środki instytucji właściwych krajów UE, EOG i Szwajcarii

3.3.2.2 Działanie 2.2. Rozwój działalności innowacyjnej w regionie poprzez wsparcie sfery nauki

Cel: Wsparcie pracy naukowej 100 doktorantów przygotowujących rozprawy oraz kształcących się w dziedzinach nauk i dyscyplinach naukowych o zakresie i tematyce zgodnej z obszarami strategicznego rozwoju, określonymi w Regionalnej Strategii Innowacji, tj. uznanymi za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa zachodniopomorskiego w latach 2011-2013.

Planowane działania

W nawiązaniu do wytycznych Regionalnej Strategii Innowacji PO KL 2007-2010, planuje się realizację działań promujących innowacyjne pomysły oraz wspierających rozwój jednostek badawczo- naukowych. Dla uczestników organizowane będą szkolenia grupowe i indywidualne z zakresu retoryki i wystąpień publicznych, innowacyjności, ochrony własności intelektualnej, transferu technologii i pozyskiwania funduszy na badania stosowane. Doktoranci otrzymają również stypendia, każde w wysokości 25 tys. zł. Powstanie także publikacja prezentująca osiągnięcia uczestników projektu w zakresie realizacji naukowej. Uczestnicy będą mieli możliwość pogłębiania swojej wiedzy z zakresu

Regionalnej Strategii Innowacyjności w województwie zachodniopomorskim oraz nawiązania współpracy z przedsiębiorcami dzięki spotkaniom w ramach Kawiarenki Przedsiębiorczości.

Narzędzia realizacji

Projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie pod nazwą „Inwestycja w wiedzę motorem rozwoju innowacyjności w regionie – II edycja”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 8.2, poddziałanie 8.2.2.

Uczestnicy

Uczestnicy co najmniej drugiego roku stacjonarnych i niestacjonarnych studiów doktoranckich (studiów trzeciego stopnia) oraz inne osoby, których przewód doktorski został wszczęty na terenie województwa zachodniopomorskiego, którzy kształcą się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa, bądź przyczynią się do rozwoju strategicznych obszarów regionu.

Przewidywane efekty

Efektom finansowego wsparcia doktorantów będzie uzyskanie przez nich takich wyników prac naukowych, które w następstwie będą mogły być wdrożone w gospodarce, kulturze bądź ochronie zdrowia w regionie. Poprzez udział w szkoleniach ich uczestnicy podniosą swoje kwalifikacje zawodowe i nabędą dodatkowych umiejętności, a konsekwencją spotkań promujących doktorantów z różnorodnymi środowiskami będzie pogłębienie współpracy pomiędzy sektorem gospodarki a nauką, co w rezultacie prowadzić będzie do rozwoju innowacji i zwiększenia nakładów na nowe technologie w regionie. Projektodawca zakłada również, iż zaplanowane kompleksowe wsparcie dla doktorantów (stypendia, szkolenia i spotkania z przedsiębiorcami), zapobiegnie odpływowi z terenu województwa zachodniopomorskiego zdolnych naukowców, których programy badawcze mogą przyczynić się do rozwoju województwa, poprawić współpracę strefy naukowej z przemysłem w zakresie badań i transferu technologii, a także zachęcić ich do badań w dziedzinach zgodnych z Regionalną Strategią Innowacji PO KL 2007 – 2013. Uczestnicy nabędą m.in. takich umiejętności, jak redagowanie i pisanie projektów naukowych. Udział w projekcie przyczyni się także do podniesienia osobistych i zawodowych aspiracji uczestników oraz zwiększenia motywacji do podjęcia działań

i realizacji założonych celów, takich jak otwarcie przewodu doktorskiego czy zakończenie badań doktorskich.

Wskaźniki produktu

1. liczba przyznanych stypendiów,
2. liczba zorganizowanych szkoleń grupowych,
3. liczba przygotowanych zgłoszeń wynalazku, wzoru użytkowego lub rekomendacji odnośnie wdrożenia uzyskanych wyników prac badawczych w przedsiębiorstwie przez uczestników projektu,
4. liczba uczestników otwierających przewód doktorski.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje wskutek udziału w szkoleniach indywidualnych i grupowych,
2. liczba powstałych prac doktorskich objętych wsparciem projektowym,
3. liczba uczestników, którzy uzyskały stopień doktora,
4. liczba podpisanych umów lub porozumień o współpracy z przedsiębiorstwem przez uczestników projektu.

Realizator zadania

WUP

Źródło finansowania

PO KL

3.3.2.3 Działanie 2.3. Wsparcie dla pracowników i przedsiębiorstw przechodzących procesy zmiany profilu działalności, restrukturyzacji

Cel: Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, zatrudnionych u pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne; zwiększenie kompetencji kadr w przechodzeniu procesów zmian oraz wypracowanie instrumentów szybkiego reagowania w przypadku wystąpienia niespodziewanej zmiany gospodarczej.

Planowane działania

Realizacja projektów w ramach działania 8.1 PO KL, poddziałanie 8.1.2 – wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie. W ramach projektów planuje się realizację wielu działań, m. in.:

- wsparcie dla osób zwolnionych i przewidzianych do zwolnienia, zatrudnionych u pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów zwolnień monitorowanych, obejmujących wiele form pomocy (szkolenia, poradnictwo zawodowe i psychologiczne, staże i praktyki zawodowe, subsydiowanie zatrudnienia);
- pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych, z udziałem m. in. przedsiębiorstw, organizacji pracodawców, związków zawodowych, jednostek samorządu terytorialnego, urzędów pracy i innych środowisk, prowadzących do opracowania i wdrożenia strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim;
- szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych.

Realizacja projektów w ramach działania 8.1 PO KL, poddziałanie 8.1.3 – wzmocnienie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności. W ramach poddziałania planuje się następujące typy projektów do realizacji:

- inicjatywy podejmowane na poziomie lokalnym i regionalnym mające na celu zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorców, w szczególności w zakresie: organizacji pracy, form świadczenia pracy, promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych, godzenia życia zawodowego i prywatnego,
- promowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w szczególności w odniesieniu do lokalnego rynku pracy, warunków pracy pracowników i środowiska naturalnego,
- upowszechnienie na poziomie lokalnym i regionalnym idei flexicurity.

Narzędzia realizacji

Realizacja projektów konkursowych w ramach Priorytetu VIII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 8.1 – Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie: poddziałanie 8.1.2 – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych

w regionie, poddziałanie 8.1.3 – Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności

Uczestnicy

Pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne, organizacje pracodawców, samorządy gospodarcze i zawodowe, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje rynku pracy, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe.

Przewidywane efekty

Realizacja projektów w omawianym obszarze zapewni kompleksowe wsparcie dla pracowników zwolnionych i przewidzianych do zwolnienia, m. in. szkolenia przyczynią się do podniesienia i uzupełnienia posiadanych kwalifikacji zawodowych, staże i praktyki zawodowe umożliwią zwalnianym osobom podjęcie pracy w nowym zawodzie, wsparcie doradcze i finansowe dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą spowoduje wzrost lokalnej przedsiębiorczości. Działania przyczynią się do powstania partnerstw lokalnych, które poprzez opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą spowodują zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorców. Planowane działania przyczynią się również do rozwoju zasobów ludzkich w regionie.

Wskaźniki produktu

1. liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych (projekty o charakterze regionalnym),
2. liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych (w tym w wieku powyżej 50 roku życia),
3. liczba przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach projektu,
4. liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia w zakresie skutecznego przewidywania i zarządzania zmianą,
5. liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym,
6. liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki rezultatu

1. odsetek przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach Priorytetu – w ogólnej liczbie aktywnych przedsiębiorstw.

Realizatorzy zadania

WUP, podmioty realizujące projekty w ramach umów zawartych z WUP

Źródło finansowania

PO KL, środki własne instytucji realizujących projekty

3.3.3 Priorytet III. Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy

3.3.3.1 Działanie 3.1. Poprawa jakości świadczenia usług rynku pracy w ramach funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia

Cel: Wzmocnienia kadrowe, kompetencyjne i techniczne oraz standaryzacja usług rynku pracy, świadczonych przez Powiatowe Urzędy Pracy w województwie zachodniopomorskim.

Planowane działania

Z uwagi na zmieniający się dynamicznie rynek pracy, istnieje konieczność dostosowania jakości usług świadczonych na rzecz bezrobotnych i biernych zawodowo, w tym na wczesną identyfikację potrzeb klientów Publicznych Służb Zatrudnienia, diagnozowania możliwości ich rozwoju zawodowego oraz na zwiększenie dostępności usług poradnictwa i pośrednictwa pracy odgrywających kluczową rolę w początkowym okresie pozostawania bez zatrudnienia. Konsekwencją powyższego jest ogromne zapotrzebowanie na uzupełnianie i podnoszenie kwalifikacji zarówno zatrudnionej kadry, jak i nowych pracowników, czyli dostosowanie pracowników Publicznych Służb Zatrudnienia do warunków panujących na rynku pracy. Brak ujednoczonych i standaryzowanych form kształcenia pracowników PSZ implikuje różnice dotyczące ich warsztatu i narzędzi pracy. Zaistniała zatem konieczność dostosowania ww. usług do standardów określonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Rozporządzenie z 14.09.2010 r. w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy).

Aby zapewnić odpowiedni poziom usług oraz ich wysoką jakość i dostępność, niezbędne jest utrzymanie obecnego stanu zatrudnienia w Powiatowych Urzędach Pracy (1037 pracowników) i uzupełnienia braków kadrowych. Na podstawie badań własnych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie stwierdzono, iż w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych jest 205 pośredników pracy oraz 92 doradców zawodowych. W kontekście przytaczanego Rozporządzenia jest to ilość minimalna, konieczne jest więc jej utrzymanie, a wskazany byłby wzrost.

W ramach działania organizowane będą szkolenia, studia podyplomowe oraz studia magisterskie uzupełniające dla uczestników projektu. Kontynuowane będą również działania polegające na wsparciu funkcjonowania Centrum Metodycznego, a także na finansowaniu 3 etatów (2 pośredników pracy, 1 doradca zawodowy) w każdym z 20 Powiatowych Urzędów Pracy w województwie zachodniopomorskim.

Narzędzia realizacji

Projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie pod nazwą „Piramida kompetencji”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 6.1, poddziałanie 6.1.2.

Uczestnicy

Pracownicy Centrów Aktywizacji Zawodowej odpowiedzialni za realizację usług i instrumentów rynku pracy, pracownicy Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, Centrum Metodycznego oraz pracownicy Publicznych Służb Zatrudnienia zajmujący się aktywizacją osób bezrobotnych i odpowiedzialni za bezpośrednie kontakty z bezrobotnymi.

Przewidywane efekty

Realizacja działania powinna przyczynić się do podniesienia jakości i zwiększenia dostępności usług świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia. Inne spodziewane efekty to: ujednoczenie standardów świadczonych usług, identyfikacja potrzeb szkoleniowych pracowników PSZ, zadowolenie pracowników PSZ z otrzymanego wsparcia, integracja i konsolidacja pracowników PSZ.

Wskaźniki produktu

1. liczba pracowników PSZ skierowanych na szkolenia i kursy,

2. liczba pracowników PSZ skierowanych na studia uzupełniające magisterskie i podyplomowe,
3. wsparcie udzielone Centrum Metodycznemu.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba pracowników PSZ, którzy ukończyli szkolenia i kursy,
2. liczba pracowników PSZ, którzy ukończyli studia uzupełniające magisterskie i podyplomowe,
3. liczba sfinansowanych etatów pracowników PSZ.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP

Źródło finansowania

PO KL

3.3.3.2 Działanie 3.2. Rozwijanie kompetencji potencjalnych projektodawców w obszarze wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel: Podniesienie jakości i efektywności projektów realizowanych w obszarze rozwoju zasobów ludzkich poprzez rozwijanie kompetencji potencjalnych projektodawców.

Planowane działania

Wsparcie projektodawców zamierzających skorzystać ze środków unijnych w obszarze rozwoju zasobów ludzkich, realizowane będzie poprzez zachęcanie potencjalnych projektodawców do aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, udzielanie informacji na temat możliwości skorzystania z projektów finansowanych ze środków EFS i możliwości współfinansowania projektów z tych środków. Wsparcie będzie również polegać na kompleksowej pomocy w przygotowaniu projektu, przy przygotowaniu wniosku o dofinansowanie z EFS oraz przy wdrażaniu projektu.

Narzędzia realizacji

Program Operacyjny Kapitał Ludzki - Priorytet X: Pomoc Techniczna

Uczestnicy

Osoby będące potencjalnymi projektodawcami wnioskującymi o przyznanie środków w ramach Priorytetów I – IX PO KL i realizującymi projekty współfinansowane ze środków EFS.

Przewidywane efekty

Potencjalni projektodawcy uzyskają informacje o możliwościach związanych z działalnością Europejskiego Funduszu Społecznego i uzyskają pomoc w przygotowaniu wniosków o dotację. W tym celu zostaną objęci szkoleniami z zakresu EFS, a w szczególności PO KL, podczas których trenerzy ROEFS będą przekazywali wiedzę o obowiązujących procedurach, wymogach administracyjnych i finansowych. Projektodawcy uzyskają również pomoc w przygotowaniu wniosków o dotację, z zachowaniem wszystkich uwarunkowań formalno- prawnych konkretnego projektu w świetle zmieniających się przepisów prawnych oraz dokumentów programowych i konkursowych, otrzymają także pomoc we wdrażaniu projektu. Tworzone będą również partnerstwa lokalne, w szczególności na terenach wiejskich i wiejsko- miejskich. Projektodawcy korzystać będą z usług doradztwa kluczowego, będą brać udział w szkoleniach specjalistycznych, spotkaniach informacyjnych, konferencjach i seminariach promujących Europejski Fundusz Społeczny.

Wskaźniki produktu

1. liczba неповtarzających się osób uczestniczących we wszystkich szkoleniach zorganizowanych przez ROEFS,
2. liczba uczestników wszystkich szkoleń,
3. liczba uczestników wszystkich dni szkoleniowych,
4. liczba szkoleń kluczowych i specjalistycznych,
5. liczba godzin doradztwa ogólnego i specjalistycznego,
6. liczba utworzonych partnerstw,
7. liczba osób odwiedzających punkt informacyjny,
8. liczba osób, którym udzielono wsparcia drogą telefoniczną i elektroniczną,
9. liczba seminariów, konferencji, spotkań informacyjnych,
10. liczba osób uczestniczących w seminariach, konferencjach, spotkaniach informacyjnych.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba potencjalnych projektodawców, którzy podniosą swoje umiejętności w zakresie samodzielnego aplikowania o środki EFS,
2. liczba złożonych wniosków o dotację, przy opracowaniu których korzystano z pomocy ROEFS,
3. liczba projektów wspieranych przez ROEFS w trakcie realizacji.

Realizatorzy zadania

WUP, ZARR (ROEFS), KARR (ROEFS)

Źródło finansowania

PO KL

3.3.4 Priorytet IV. Łagodzenie skutków kryzysu gospodarczego oraz przygotowanie rynku pracy do ożywienia gospodarki

3.3.4.1 Działanie 4.1. Kreacja nowych miejsc pracy poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia

Cel: Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez promocję przedsiębiorczości, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez upowszechnienie informacji dotyczących założenia własnej działalności gospodarczej oraz stymulowanie rozwoju ekonomicznego i społecznego regionów poprzez promowanie postaw przedsiębiorczych

Planowane działania

Planuje się prowadzenie działań w zakresie promowania przedsiębiorczości, m.in. kampanie informacyjne, które poszerzą świadomość społeczną w zakresie szans, korzyści, zagrożeń oraz dostępnych usług związanych z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Odpowiednie szkolenia umożliwią zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i prowadzenia własnej działalności, a osobom spełniającym określone kryteria będą przyznawane jednorazowe dotacje na jej rozpoczęcie. W przyszłości osoby te zostaną otoczone kompleksowym wsparciem w zakresie doradztwa, szkoleń i pomocy w trakcie prowadzenia własnej działalności. Będą mogły również skorzystać ze wsparcia pomostowego, obejmującego wsparcie finansowe

w okresie od 6 do 12 miesięcy. Przedsiębiorcy, którzy planują zatrudnienie osób bezrobotnych, będą mogli ubiegać się o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Narzędzia realizacji

Realizacja wyżej wymienionych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, odbywać się będzie poprzez wykonywanie zapisów Ustawy o Promocji Zatrudnienia i Instytucjach Rynku Pracy oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki- Priorytet VI- Rynek pracy otwarty dla wszystkich, działanie 6.2- wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samo zatrudnienia.

Uczestnicy

Osoby bezrobotne lub poszukujące pracy zainteresowane rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej, pracodawcy, którzy chcą rozwijać swoją działalność poprzez zatrudnienie dodatkowych pracowników w ramach refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, osoby pracujące oraz znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Przewidywane efekty

Działania w zakresie promowania przedsiębiorczości spowodują znaczne zwiększenie zainteresowania możliwością założenia własnej działalności gospodarczej, dostarczą również podstawowych informacji związanych z jej prowadzeniem. W wyniku przeprowadzonych szkoleń i udzielonych porad, znaczna część uczestników podniesie swoje kwalifikacje i umiejętności w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej, co będzie miało wpływ na zwiększenie szans utrzymania się na rynku pracy. Dzięki jednorazowym dotacjom na rozpoczęcie własnej działalności oraz refundacji kosztów wyposażenia bądź doposażenia stanowisk pracy, wielu bezrobotnych uzyska zatrudnienie.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób skierowanych na kursy i szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej,
2. liczba osób, które otrzymały dotację na rozpoczęcie własnej działalności,
3. liczba udzielonych refundacji na wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które ukończyły kursy i szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej,
2. liczba osób, które uzyskały zatrudnienie dzięki dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej,
3. liczba osób zatrudnionych dzięki wsparciu pracodawców poprzez wyposażenie bądź doposażenie stanowiska pracy.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP, ZARR

Źródło finansowania

FP, PO KL

3.3.4.2 Działanie 4.2. Bezpośrednie wsparcie osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn niedotyczących pracowników

Cel: Wsparcie dla osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn niezależnych od pracowników oraz zbudowanie w regionie systemu szybkiego reagowania na zmianę gospodarczą.

Planowane działania

Realizacja projektów w ramach działania 8.1 PO KL, poddziałanie 8.1.2s – wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie. Propozycja realizacji projektu w trybie systemowym wynika z faktu, iż niewiele jest dużych przedsiębiorstw w regionie, które planować będą zwolnienia o charakterze monitorowanym. Natomiast z sygnałów i opinii napływających z Powiatowych Urzędów Pracy do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie wynika, iż problem zwolnień z powodu nieprzedłużania umów zawartych na czas określony oraz zwolnień osób niewystępujących w zwolnieniach grupowych jest znaczący. Problem ten dotyczy przeważnie pracowników mniejszych firm. W związku z tym planuje się udzielenie kompleksowego wsparcia dla osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem, obejmującego m. in. pośrednictwo pracy, doradztwo indywidualne i grupowe, staże, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, szkolenia.

Narzędzia realizacji

Realizacja projektów systemowych w ramach Priorytetu VIII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 8.1 – Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, poddziałanie 8.1.2s – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie.

Uczestnicy

Uczestnikami projektu będą osoby zwolnione, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników oraz osoby zatrudnione u pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne.

Przewidywane efekty

Realizacja projektów w omawianym obszarze zapewni kompleksowe wsparcie dla pracowników zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem. Organizowane szkolenia przyczynią się do podwyższenia posiadanych kwalifikacji zawodowych, a staże i praktyki do podjęcia pracy w nowym zawodzie. Doradztwo indywidualne i grupowe umożliwi uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej. Przewiduje się również wsparcie finansowe na rozwój własnej działalności, a dla osób, które się tego podejmą, przewidziano dotacje połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym ich wykorzystaniu.

Wskaźniki produktu

1. liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych,
2. liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych,
3. liczba przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach projektów,
4. liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami restrukturyzacji w przedsiębiorstwach,
5. liczba osób, które otrzymały jednorazowy dodatek mobilnościowy lub motywacyjny,
6. liczba osób, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki rezultatu

1. odsetek przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach Priorytetu,
2. liczba osób, które rozpoczęły własną działalność gospodarczą.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP

Źródło finansowania

PO KL

4. Monitoring planu działań

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na rok 2011 jest dokumentem operacyjnym, pełniącym funkcję zarządczą i informacyjną. System sprawozdawczości i monitoringu został zaplanowany w taki sposób, aby umożliwić ocenę stopnia realizacji celów i zadań określonych w ww. planie oraz identyfikację ewentualnych zagrożeń i utrudnień, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla tworzenia przyszłych planów na rzecz zatrudnienia. Monitorowanie i ocena realizowanych zadań stanowi jedną z podstaw doskonalenia polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w kolejnych latach. Monitoring odbywał się będzie w oparciu o zestaw wybranych wcześniej wskaźników:

1. ogólnych, odnoszących się do sytuacji na regionalnym rynku pracy;
2. szczegółowych, przypisanych poszczególnym działaniom podejmowanym w ramach realizacji celów określonych w RPDZ.

Instytucją monitorującą, która odpowiada za monitorowanie wdrażania Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia oraz za opracowanie raportów zbiorczych z wykonanych działań jest Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. W trakcie realizacji monitoringu WUP będzie współpracował z instytucjami realizującymi poszczególne zadania w ramach RPDZ/2011 oraz z instytucjami współpracującymi przy realizacji RPDZ.

Podmioty realizujące określony program, projekt czy przedsięwzięcie wpisujące się w założenia Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2011 rok są odpowiedzialne za prawidłowy przebieg jego realizacji oraz za jakość zgłaszanych informacji w zakresie realizowanego zadania. Są one również zobowiązane do sygnalizowania wszelkich zmian mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie planowanych wartości wskaźników i wydatkowanych środków.

Przewiduje się, iż pełne dane o realizowanych przedsięwzięciach i innego typu działaniach partnerów zebrane zostaną w I kwartale 2012 roku. Po ich weryfikacji i analizie opracowane zostanie sprawozdanie z realizacji i wdrażania RPDZ/2011, które następnie zostanie przedłożone Zarządowi Województwa oraz Wojewódzkiej Radzie Zatrudnienia.

Załączniki

Spis tabel

Tabela 1. Dynamika zmian liczby ludności woj. zachodniopomorskiego w trzech grupach wiekowych w latach 2004 – 2010	7
Tabela 2. Stopa bezrobocia w kraju	8
Tabela 3. Stopa bezrobocia w powiatach woj. zachodniopomorskiego na koniec 2009 r. i 2010 r.	10
Tabela 4. Liczba bezrobotnych w powiatach województwa zachodniopomorskiego	11
Tabela 5. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010	15
Tabela 6. Rejestracje i wyłączenia z ewidencji bezrobotnych w woj. zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010	16

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2009	6
Wykres 2. Stopa bezrobocia w powiatach województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec 2010 r.	9
Wykres 3. Struktura bezrobotnych wg wieku w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku	12
Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku	12
Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w 2010 roku	13
Wykres 6. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w woj. zachodniopomorskim w 2010 roku	13

Indeks używanych skrótów

Ilekoć w dokumencie używane są skróty to ich znaczenie jest następujące:

CLiPKZ – Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

ES – Ekonomia Społeczna

FP – Fundusz Pracy

GCI – Gminne Centra Informacji

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

KARR – Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego

KPDZ – Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia

MON – Ministerstwo Obrony Narodowej

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

OHP – Ochotnicze Hufce Pracy

PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PSZ – Publiczne Służby Zatrudnienia

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

ROEFS – Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego

RPDZ – Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia

UE – Unia Europejska

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

ZARR – Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A.

ZWK OHP – Zachodniopomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy

